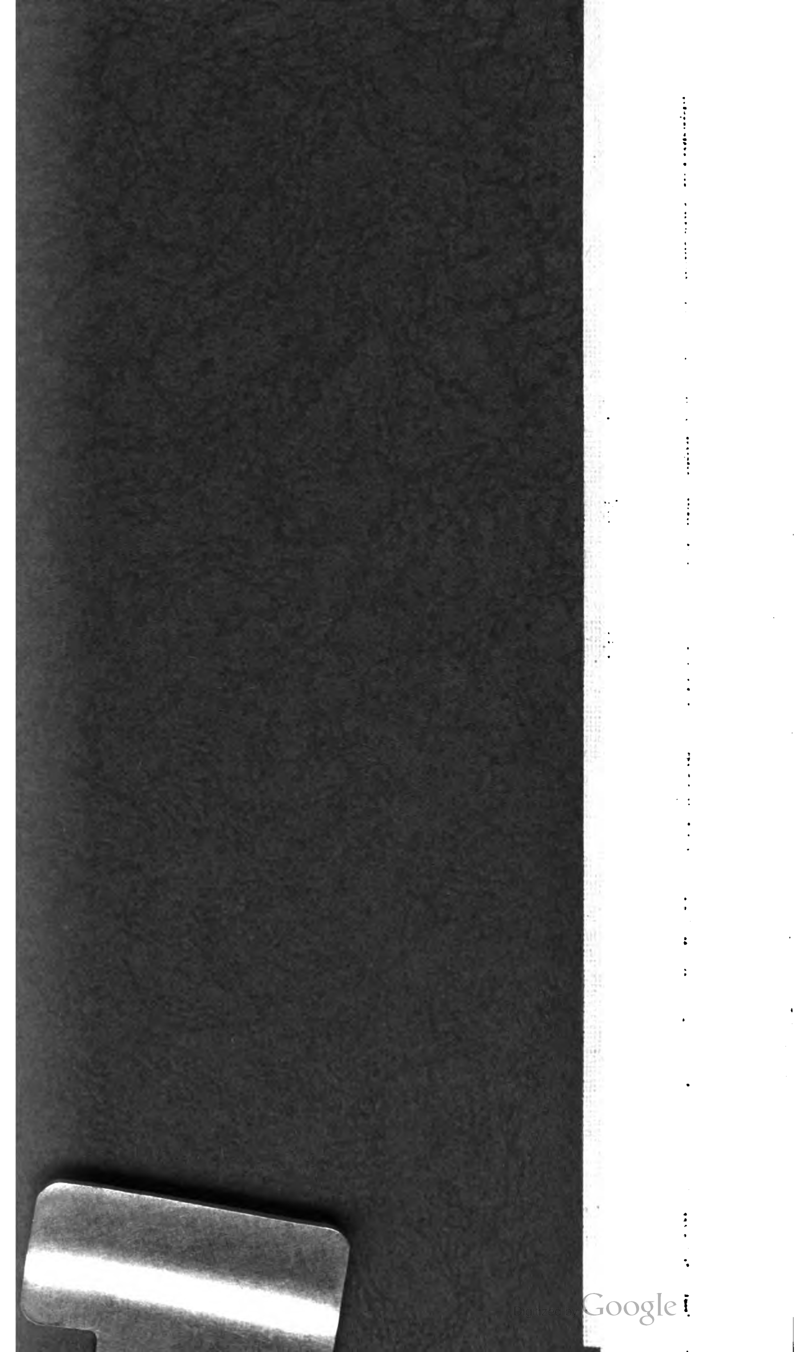

J. R. Paulli's

Politiske Kandestøber.

Paany udgivet

ved

F. Bætzmann,
Bibliotheksamanuensis.

Kjøbenhavn.
Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).
Thieles Bogtrykkeri.
1867.

J. R. Paulli's

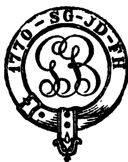
Politiske Kandestøber.

Paany udgivet

ved

F. Bætzmann,

Bibliotheksamanuensis.

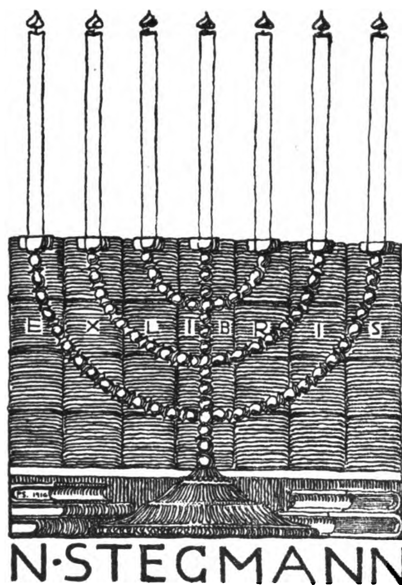

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1867.

EX LIBRIS
N·STEGMANN

Dend

Politiske Kandestøbers COMOEDIE

Forandret anderledes end den tilforn har været trykt, eller pleyer at spilles.

ANDRE
TIL
FORLYSTELSE.

KIØBENHAVN,
Findes tilkiøbs hos,
Hieronymus Christian Paulli,
Boghandler sammesteds.

Tryckt hos Joh. Jørgen Høpffner, Univ. Bogtr.
Aar 1724.

Min kiære gode
Hans Mickelsen!

Lenhver Elskere af Danske Comoedie bør vide eder Tack, at I har været de første der har lagt vind paa, at skri dem af ny i vor Tungemaal, og saaledis bru Jisen for andre. Jeg kand selv sige m Sandhed, at jeg aldrig havde understaa mig, at legge Haand paa de Ting, hvis ikke, ved eders Exempel, havde opmuntr mig dertil. Nu var det vel at ønske, vi be ge, som arbeide paa et Verckes Vedligeh delse, maatte derudi være saa eenige, at conferered med hverandre over vores A beide, før det kom for Lyset, paa det, omen skiøndt vi aldrig oppenaae Molieres og disl ge brav Folckes Fuldkommenhed, vi dog all gevel, ved at corrigere oprigtig hverandr Feyl, kunde i det mindste efterligne de sto Mænd, som, før vor Tiid, har indlagt sig A ved at skrive Comoedier, og hvis Skue-spi bør være os een Forskrift; Men, saasom d endnu aldrig er kommen til nogen Conferen imellem os indbyrdes, mueligt, fordi vor

Me-

Methode er anseet saa differant, saa vi ikke kuntes at kunde reconcilieres, saa har jeg taget mig for, at forsøge, hvorvidt dette Principium maatte gielde, og derfor efter mit Tycke forandret nærværende Comoedie, som under eders Navn var udkommen paa Prent, indladende derved under dend u-parthiiske Verdens Paassion, om jeg har ret eller u-ret i denne min Meening: at, dersom vore ny Stykker skal have nogen ret Klem, vi da faaer, at være to eller fleere om, at forfærdige og ud-polere dem. Dette har jeg med saa megen større Dristighed, satt i Verck, som jeg icke allenniste anseer eder for een forstandig Mand, der icke holder enten sig eller sit Arbeid infallibel; Men enddog har giort dend Regning, at I, med Rætte, ligesaalidet kand fortryde paa, at jeg har forandret eders Skrift, som een Kandestøber bekymrer sig derover, at een anden omstøber hands Arbeid i een anden Form, naar det enten er forslidt, eller icke ret efter Moden. Vilde nu nogen, som bedre maatte være øvet i Danskken, eller, i andre Maader, kunde forbedre dend, paatage sig 3die gang at omsmelte denne Comoedie, saa venter jeg vist nock, at dette Skue-spill kand, i sin Tiid, meritere at læses og elskes af brave Folck.

Per=

Personerne.

1. Herman Bremen, dend politiske Kandestøber.
2. Geske, hands Svigermoder.
3. Engelke, hands Daatter.
4. Peter, hands Svend.
5. Henrich, hands Dreng.
6. Ariancke, Skrebbers, hands Naboe Kone.
7. Jørgen, Hiulmand, Kandestøberens Naboe.
8. Antonius, Bildhugger, Jørgen Hiulmands Søn, forliebt i Engelcke, og er altiid klæd som Doctor.
9. Een Doctor Juris, siden aabenbaret hvem hand er.
10. Libertinus, denne Doctors Fetter.
11. Een Syndicus.

12. Gert Buntmager. 13. Sivert Visiterer. 14. Frantz Paruqvemager. 16. Richard Børstenbinder. 15. Evert Knivsmed.	Et politisk Collegium af Haandverck-Folck, som komme tilsammen i et Vertshuus.

17. Jacob von Lübeck, Verten.
18. Madame Mandkiær, een Børstenbinders Encke, i Begyndelsen forliebt i Libertinus.
19. 1) Advocat.
20. 2) Advocat.
21. Een Borgere.
22. Een Raadstue-Tiennere.

Scena er i de 2 første Acter Jacob von Lübecks, og i de 3 sidste Acter Herman Bremens Stue i Hamborg.

ACTUS I.

Theatrum er et Vertshuus.

Scen. I.

Herman. Gert. Sivert, Frantz. Richard. Evert. Jacob.

(Alle ved et Bord undtagen Jacob, der som Vert gaaer for Borde.)

Gert. Det vil alt give sig paa næste Rigs-Dag, gid jeg var der een Time. Jeg vilde visse Chur-Fyrsten af Mayntz noget i Ørene, som hand skulde tacke mig for. De got Folck veed icke hvori Tydsklands Interesse bestaar. Hvor har mand nogen Tiid hørt en Keyserlig Residentz-Stad som Wien uden Flode, eller i det ringeste uden Gallejer; de kunde nock holde en Krigs-Flode til Rigets Forsvar, der gives jo nock Krigsstyr og nock Romer-Monahten dertil; See om icke Tyrcken er klogere. Vi kand aldrig lære bedre at føre Krig end af ham. Der er jo Skove nok baade i Østerrige og i Prag, dersom mand kun vil bruge dem, enten til Skibe eller Master. Havde vi en Flode i Østerrige eller Prag, da loed

loed nock Tyrcken eller Frantzmanden fare at beleyre Wien, og vi kunde gaae lige til Constantinopel. Men ingen tencker paa saadant.

Sivert. Ney aldrig nogen Moors Siæl. Vore Forfædre haver været langt klogere, det kommer alt an paa Anstalter. Tydskland er icke større nu, end det var i gamle Dage, da vi icke alleeniste forsvarede os berømmelig mod alle vore Naboer, men end og tog ind store Stycker af Franckerige, og beleyrede Paris selv baade til Lands og Vands.

Frantz Men Paris er jo ingen Søested.

Sivert. Saa maa jeg da forstaae mit Landkort meget ilde. Jeg veed nock hvor Pariis ligger. Saaledes ligger jo Engelland ret her hvor jeg holder min Finger. Her løber jo Canellien, her ligger Bordeus og her Paris.

Frantz Ney Bruder, her ligger jo Tydskland og her strax ved Franckrige, som er landfast med Tydskland, ergo kand jo Paris ingen Søested være.

Sivert. Er der da intet Hav ved Franckerig?

Frantz Ney vist. En Frantzmand, som icke har reyst udenlands, veed aldrig hverken af Skibe eller Baade at sige. Spør kun Mester Herman. Er det icke som jeg siger Mester Herman?

Herm. Jeg skal snart stille Trætten. Herr Vert! Laan os jer Landkort over Europa, I har jo Danckwarts Landkorte?

Jacob. Der har I et, men det er noget udi stycker.

Herm. Det vil icke sige. Jeg veed nock hvor Paris ligger, men vil kun have Landkortet for at overbeviise de andre. Seer I nu Sivert her ligger Tydskland. Det

Sivert. Det er ret nok, jeg kand see det paa Donau-strømmen, som ligger her.

(I det hand pæger paa Donau-strømmen, støder hand Kruset om.)

Jacob. Den Donau-strøm løb noget stærk. Men I got Folck, vi taler saa meget om fremmede Sager, lad os tale noget om Hamborg, den Materie kand flye os nock at bestille; Jeg har, i den korte Tiid jeg har været boesat her i Byen, tidt tænckt hvoraf det kommer, at vi ingen Stæder haver i Indien, men skal kiøbe de Vare af andre. Det er en Sag som Borgermester og Raad nock burde betæncke.

Rich. Tal icke om Bormester og Raad, skal vi bie til de tæncker derpaa, kommer vi til at bie længe. Her udi Hamborg berømmes en Bormester alleene deraf, at hand kand holde det lovlige Borgerskab [de tage alle Hattene af] i Tvang.

Herm. Jeg meener, I gode Mænd, at det endnu icke er forsildig; Thi hvorfor skulde icke Kongen af Indien unde os saavel Handel som Hollænderne, hvilcke har intet at føre didhen uden Ost og Smør, som gemeenligen bliver fordervet paa Veyen. Jeg holder for, at vi giorde vel, om vi indgaf et Forslag til Raadet derom. Hvad er jer Meening Herr Vert, lad os votere.

Jacob. Jeg er gandske icke for det Forslag, thi slige Reyser bringer mange got Folck af Staden, som jeg har en daglig Skilling af.

Sivert. Jeg holder for, mand bør see meere paa Stadens Opkomst, end paa sin egen Interesse, og at Mester Hermans Forslag er det ypperligste,

ste, som nogen Tiid kand giøres. Jo meer Handel vi driver, jo meere maae jo Staden florere. Jo meere Skibe her kommer hid, jo bedre er det ogsaa for os smaa Betientere. Dog det sidste er icke meest Aarsag, at jeg raader til dette Forslag, men Stadens Tarv og Fremgang driver mig alleene til at recommendere saadant.

Gert. Jeg kand aldeeles icke samtycke dette Forslag, men raader heller til Compagniets Oprettelse paa Grønland og Strat Davids, thi saadan Handel er Staten langt nyttigere og bedre.

Evert. Og hvorfor det?

Gert. Hvorfor det, fordi det er som jeg siger. De er noget enhver kand tage og føle paa, at de er sandt.

Evert. Men mand bør dog icke sige noget uden Raison.

Gert. J! hvad du taler taabelig, meen du da, a alt det som giøres i Staats-Sager giøre med Raison.

Herm. Holder dog Orden, og taler icke i en anden Votum.

Evert. Ja jeg mercker nock, at hans Votum sigte meere til egen Nytte end til Republiquens beste Thi ved de Indianiske Reyser trænger man icke saa meget til Buntmageren, som ved de Nordiske Reyser. Jeg for min Part holde for, at den Indianiske Handel overgaaer al udi Vigtighed. Jeg siger det icke fordi jeg e Knivsmed; Men det er dog imidlertiid vist, a udi Indien kand mand undertiiden for ee Kniv,

Kniv, Gaffel eller Sax faae af de Vilde et stycke Guld, som veyer lige saa meget. Vi maa mage det saa, at det Forslag vi giver ind for Raadet, icke lugter af egen Nytte, thi ellers kommer vi ingen Vey dermed.

Herm. Nu viidere.

Rich. Jeg er af samme Meening, som Niels Skriver.

Sivert. Du voterer som en Børstenbinder; Niels Skriver er jo icke tilstæde.

Rich. Hvad har din Posekiiger paa Børstenbinderne at sige, ere de icke ærlige Folck?

Sivert. Hvad? Kalder din Esel mig en Posekiiger, herud for en Spitz om du est en ærlig Karl. (De springe alle op fra Bordet.)

Herm. Herr Vert, styrer dog til rette.

Jacob. Mester Herman, lader nu see eders Myndighed, de har meere Frygt for eder.

Frantz Stick din Kaarde ind, og lad got være ærligt; hvad er det for Allarm du fanger an?

Sivert. Var det icke for din skyld, saa gav jeg den lumpen Børstenbinder Døden og Dievelen. (Sticker Kaarden ind.)

Gert. Kand du liide saadanne Ord af den Kieltring Knegt. Jeg veed du est ligesaa god som hand.

Rich. Ja var det icke paa dette Sted som det er, jeg skulde vist viise ham noget andet.

Gert. Pfuy for Fanden at vare saadan en Fitte.

Herm. Veed I icke hvad Hollænderne har til Symbolum: Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Hvor der er U-eenighed i en Staat, der kand det største Rige icke bestaae. Hvem der icke vil holde Fred iblant

iblant os, hand kand gaae den Vey hand er kommen fra.

Sivert. Holla min gode Mester Herman; I tør slet icke ved at viise mig Dørren. Jeg blæs ad jer og jer heele Collegium. I er nock nogle feede Folck tilsammen, at raadslaa om Staats-Sager, og jeg veed icke hvad jeg vilde giøre mig saa gemeen, og spilde min Tiid saa ilde iblant eder.

Frantz Nu taler du saa min sandt meere end du kandst bestaae; I det fald kand jeg slet icke holde med dig, seer du vel det.

Jacob. Men dersom I vil gaae jer Vey, saa glemmer I vel icke at betale mig det I har drucken, det beløber sig for nu og forrige gange 1 Mark.

Sivert. Det er got nok min gode Jacob von Lübeck, det havde jeg icke ventet af eder. Men det er lige meget, see der ere Pengene, jeg skal nock hitte eder igien i Accisen.
(Hand kaster Pengene paa Gulvet. Jacob tager dennem op.)

Jacob. I! det var ikke saa meent. Jeg vil borge eder om det var eengang saa meget.

Sivert. Ney, jeg vil icke borge noget af eder.

Jacob. Det Ord faldt mig kun saa af Munden.

Sivert. Ja ja, det er lige meget. (abit.)

Scen. 2.

Herman. Gert. Frantz. Richard. Evert.

Frantz Hand blev vreed paa sin Viis.

Herm. Sandt at sige, saa er jeg glad ved, at vi blev af med ham paa saa god en Maade. Jeg har dog

dog et stort Forslag at andrage, som jeg icke har kundet komme frem med saa længe vi havde ham iblant os. Men nu ere vi indbyrdes alle lige gode, tilsammen lutter ærlige Handvercks-Folck, nu kand jeg bedre sige, hvad jeg har i Tancker. Har I Lyst at høre det saa sætter eder ned. [de sætte sig.] Jeg tænckte i Nat, da jeg icke kunde sove, hvorledes Regiegieringen i Hamborg best kunde indrettes, saa visse Familier, hvorudi Folck hidtildags ligesom fødes til Bormester og Raadsherrer, kunde udeluckes fra den høyeste Ovrigheds Værdighed, og en fuldkommen Frihed indføres. Jeg tænckte mand skulde Vexelviis tage Borgemestere nu af et Laug, nu af et andet, saa blev samtlige Borgerskab deelagtig i Regieringen, og alle Stænder kom til at florere; Thi for Exempel, naar en Guldsmed blev Borgemester, saae hand paa Guldsmeddenes Interesse. En Skræder paa Skræ.dernes Opkomst. En Kandestøber paa Kandestøbernes; og ingen skulde være Bormester længere end een Maaned, paadet at et Laug skulde icke florere meere end et andet. Naar Regieringen saaledes blev indrettet, kunde vi kaldes et ret frit Folck.

Tutti. Det Forslag er herligt. Mester Herman, I taler som en Salomon.

Frantz Det Forslag er got nock. Men = = =

Gert. Du kommer altid med dit Men. Jeg troer enten har din Fader eller din Moder været Mennist.

Ja

Herm. Ja, lad ham kuns sige sin Meening, hvad vilt du sige, hvad meener du med dit Men?

Frantz Jeg tæncker, mon det icke skulde være vanskeligt iblant, at faae en god Borgemester af ethver Handvercks-Laug; Mester Herman er god nock, thi hand er vel studeret, men hvor finder vi, naar hand er død, blant Kandestøberne en anden, der duer til saadant Regimente; thi naar Republiquen er kommen paa Knæ, er det icke saa let at støbe den om igien i en anden Form, som at støbe en Tallercken eller Kande om, naar den er fordervet.

Gert. Ach Packetel! vi finder nok dygtige Mænd endogsaa blant Handvercks-Folck.

Herm. Hør Frantz, du est endnu en ung Mand, og derfor icke kand see saa dybt ind i en Ting endnu som vi andre, hvorvel jeg mercker du har et got Hoved, og med Tiden kand blive til noget. Jeg vil kuns kortelig forestille dig, at denne din Instantz har ingen Grund. Vi ere udi dette Laug alle Handvercks-Folck, enhver af os kand jo see hundrede Feyl som begaaes af Raadet. Forestil dig nu, at een af os blev Borgemester og ændrede de Feyl, som vi saa tidt har talt om, og som Raadet icke kand see. Mon Hamborger Stad vilde tabe noget ved saadan Borgemester? Dersom I gode Herrer ere saa sindede, da vil jeg give det Forslag ind.

Tutti Ja vist.

Herm. Jeg skal da være betænckt derpaa. Men Tiden gaaer bort, og vi har icke læset Aviserne endnu. Hvor er Jacob von Lübeck? Holla! Herr Vert!

Scen.

Scen. 3.

Jacob. Herman. Gert. Frantz. Rich. Evert.

Jacob. Hey, her er jeg.

Herm. Lad os faae de sidste Aviser.

Jacob. Her er de sidste Aviser.

Herm. Fly dem til Richard Børstenbinder, som pleyer at læse.

Rich. Mand skriver fra Hoved-Leyren ved Riin-strømmen, at mand venter Recruter.

Herm. Ey det har mand skreven 12 gange i Rad, spring over Riinstrømmen. Jeg kand ærgre mig ihiel, naar jeg hør tale om de Sager. Hvad skriver mand fra Italien?

Rich. Fra Italien skrives, at Printz Eugenius har brudt op med sin Leyer, passeret over den Flod Padus, og gaaet forbi alle Festninger for at overrumple Fiendens Armee, som derud-over i største Hast er retireret 4 Miile tilbage. Duc de Vendosme skiendte og brendte alle-vegne udi sit eget Land udi Retiraden.

Herm. Ach! Ach! Hans Durchleuchtighed er sla-gen med Blindhed, vi er om en Hals. Jeg vil icke give 4 ß. for den heele Armee udi I-talien.

Gert. Jeg holder min Troe for at Printzen giorde ret; thi det har altid været mit Forslag, sagde jeg det ikke forgangen, at mand burde giøre saaledes.

Frantz Ney, jeg kand icke erindre det.

Gert. Jo min Troe har jeg sagt det 100 gange.

Herr

Herm. Herr Vert, giv mig et Glas Brændeviin. Jeg kan svære paa, Ihr Herren, at det blev sort for mine Øyen, da jeg hørde læse disse Tidender. Eders Skaal Musiørs. Nu det bekjender jeg. Det kalder jeg en Hoved-Forseelse at gaae forbi Festninger. Men hvad vil den Qvinde her inde. Det er min Troe min Sviger-Moder.

Scen. 4.

Geske. Herman. Jacob. Frantz. Evert. Richard. Gert.

Geske. Er det her mand skal finde eder I Dagdrivere? Jeg har aldrig tilforn kundet faae opspurt, hvor I havde eders Samqvem, og kandskee jeg havde endnu icke faaet det at vide, havde icke Sivert Visiterer af een Hendelse mødt mig og sagt det.

Jacob. Der seer I Frugten deraf, at Posekiigeren er bleven eders Uven.

Geske. Er det da icke mueligt, min Søn, at du kandst faae de forbandede Staats-Griller eengang af Hovedet? Min Daatter din Sl. Kone sørgede sig ihiel over sligt, og mine Øyen kand du snart og lægge sammen derfom dette skal staa længer paa. Hvad skal jeg troe I tæncker at udrette med denne deylige Samqvem; Mon Keyseren, Konger og Churfyrsterne icke alligevel bliver i deres Værdighed omendskiønt I sætter dem baade af og ind. Det var nock saa got, at I var hiemme og arbeydede noget, eller i det ringeste, at I havde Indseende med eders Folck, vi mister et Arbeyde efter det andet ved eders Forsømmelse. Tier

Herm. Tier dog stille Morlille! Det vi her giør, det er noget, som I lige saa lidet kand begribe, som min Sl. Kone kunde faae det i sit Hoved. Meener I at jeg gaaer ud for Tids=Fordriv? Jo jo, jeg har 10 gange meere Arbeyd end I alle udi Huuset. I andre arbeyder kun med Hænderne, men Jeg med Hiernen.

Geske. Ja saa giør alle galne Folk, de bygge Casteller i Luften, og bryder Hiernen med Galskab og Giekkerie, indbildende sig at giøre vigtige Ting, da det dog i sig selv er intet.

Gert. Det er forfærdeligt at høre een tale saaledes.

Herm. Ey Gert, det maa en Politicus ikke agte. Siden jeg har begyndt at kiige i Politiske Bøger, har jeg lært at foragte saadant. Qui nescit simulare nescit regnare, siger en gammel Politicus som ingen giek var. Jeg troer hand heed Agrippa eller Albertus magnus; Thi det er Fundament til ald Politic i Verden, hvo der ikke kand taale at høre et ont Ord af en hitzig og gal Kone, duer ikke til nogen høy Bestilling. Koldsindighed er den allerstørste Dyd, og den Ædelsteen som meest pryder Regentere og Øvrighed. Derfor holder jeg for, at ingen burde komme her i Staden at sidde udi Raadet, førend hand havde giort Prøver paa sin Koldsindighed, og ladet see at hand kunde tage ikke alleeniste imod Skields=Ord, men endogsaa imod Hug og Ørfigen. Jeg er af Natur hitzig, men jeg stræber at overvinde det ved Studering. Jeg har læst i Fortalen af en Bog, at naar een bliver overvældet af Vrede, skal hand tælle til tyve, imidlertiid gaaer Vreden ofte over. Det

Frantz Det kunde icke hielpe mig om jeg talte til hundrede.

Herm. Saa duer du icke til andet, end til at være Subaltern. Herr Vert, giv min Moder et Kruus Øll ved det lidet Bord.

Geske. Ey! Du Slyngel, meener du at jeg er kommen for at dricke.

Herm. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. nu er det alt over. Hør Mutter! I maae icke tale saa hart til mig, det lader saa farlig gemeent.

Geske. Er det da fornemme at betle? Har eenhver Kone icke Aarsag at skielde, naar hun har saadan en Dagdriver enten til Søn eller Mand der saaledes forsømmer sit Huus, og lader de sine lide Nød.

Herm. Herr Vert, giv hende da et Glas Brendeviin, thi hun har forivret sig.

Geske. Herr Vert! giv min Søn den Slyngel et par Ørfigen.

Jacob. Det maae I selv giøre. Jeg betacker mig for saadan Commission.

Geske. Saa tør jeg selv giøre det.

Herm. 1. 2. 3. 4. 5. til 20. havde jeg icke været Politicus saa havde jeg vist nock forgrebet mig paa hende.

Gert. Det kunde jeg umueligt taale, jeg var tilfreds hun var min Sviger-Moder 10 gange.

Geske. Hvad vil I sidde og sette ont i ham? saa tør jeg give eder noget med af den samme Confect. (gir Gert et ørfigen.)

Frantz Det er best jeg reyser mig, før det kommer omkring til mig. (De reyse sig alle.)

Hvi sidder du nu saadan og lader dig lumpe,

pe, og hvor ere de store Ord, du før braattede med?

Gert. Det er hendis Lycke, at jeg venner mig til at være Politicus.

Frantz Her vil anden Raad til. Vil I andre som jeg, saa skal jeg snart faae hende paa Døren.

Geske. Hvad? Vil I gienne mig paa Dørren, det skal icke gaae jer an, og jeg vil see paa den første der tør røre mig.

Jacob. Lad hende blive her saa længe hun vil. Behager I at trinde ind i Stuen her næst ved, den kand I have for eder selv, og der vil vi lukke Dørrene for eder, at ingen skal hindre eder.

Herm. Det Forslag er ret got. (abeunt.)

Scen. 5.

Geske.

Geske. Er jeg da icke u-lyckfalig, at jeg icke kand faae de Politiske Griller af den Mands Hoved. Jeg har nu forsøgt det baade med det gode og med det onde, men det er ligesom jeg slog Vand paa en Gaas. Jeg sørger derover saa jeg maatte gaae i Jorden, og jeg skammer mig ved at klage min Nød for nogen. Men see hvem kommer der, troer jeg icke det er vor Naboe Hiulmanden, jo saa sandelig er det saa, skal jeg troe hand og hør til deres Collegium Polemiticum, og er kommen for sildig.

Scen. 6.

Geske. Jörgen.

Geske. See god Aften gode Naboe, hvor vil I gaae saa silde?

Hvad

Jørg. Hvad var det I sagde?

Geske. Jeg spørger: Hvor vil I gaae saa silde.

Jørg. Ja det er sandt nock, jeg gaaer saare ilde, Alderdommen tar nu saa paa mig, at jeg bliver ret daallig.

Geske. I leeder maaskee efter eders Collegium Polemiticum. Det er disverre endnu forsamlet i den anden Stue. Men siger mig engang imedens vi er for os selv, hvad vil der blive af paa det sidste? om Raadet fik saadan en Samqvem at vide, meener I vel, at de skulde tilstæde eder som Handverckes-Folck at reformere Regieringen. Det er noget de icke vilde taale af en Docter.

Jørg. Hvad?

Geske. Jeg siger, de vilde icke taale og lide det af en Docter, en Docter.

Jørg. Ja jeg vil tale om jer liden Daatters Daatter.

Geske. Hvordan skal jeg forstaae det? Jeg taler med jer paa een Kant, og I svarer mig af en anden Tone saa hen.

Jørg. Jo det er sandt at jeg haver nys faaet min Anton hiem.

Geske. I taler saa underlig Naboe, og svarer mig icke paa det jeg spørger om.

Jørg. I maae forlade mig det, thi jeg hør icke ret grant, min Hørelse har paa nogen Tiid slaaen mig merckelig feyl.

Geske. Det maae jeg troe. (Hun taler Resten høyere end hun pleyer.) Men siger mig dog i Fortrolighed min kiere Naboe, har I icke

be-

begyndt at være med i det Politiske Collegium som holdes her hos Jacob von Lübeck.

Jørg. Gud bevare mig fra at blive Polisk paa min gammel Alder, jeg har hidindtil været en sandru og ærlig Mand.

Geske. Det er ikke saa at forstaae, jeg meener om I er i Kittou med dem som hver Dag komme tilsammen her i Huuset og raadslaa om Staats-Sager.

Jørg. Det veed jeg slet intet af.

Geske. Jo men, min Sviger-Søn Herman Kandestøber er falden paa nogle Griller, at oprette et Collegium polemiticum, og det bestaar af Frantz Paruckmager, Christopher Maler, Gilbert Tapetmager, Christian Farver, Gert Buntmager, Henning Brygger, Sivert Posekiiger, Niels Skrivemester, Evert Knivsmed, og Richart Børstenbinder, og jeg tænckte vist nock, I var der iblant med.

Jørg. Det er noget jeg icke befatter mig med.

Geske. Jeg vilde min Sviger-Søn vilde giøre ligesaa, men alt det vi prædicker for ham, saa kand vi dog icke faa de Griller af hans Hoved at hand jo tillige vil være Politicus og Kandestøber.

Jørg. Hvordan siger I?

Geske. Jeg siger han vil være baade Landestøber og Kandestøber, Handverksmand og Politicus.

Jørg, Det riimer sig meget lidet sammen.

Geske. Vi har og merckt det samme; Thi naar hand giør noget Arbeyd, som sielden skeer, saa seer det saa Politisk ud, at vi maae støbe det om igien.

igien. Men eftersom I icke er med i saadan Selskab, hvad vil I da her i Huuset?

Jørg. Saa men, jeg vilde tale et Ord med jer, og som jeg saae eder gaae her ind, saa gick jeg bag efter.

Geske. Hvad vilde I mig got?

Jørg. Jeg vilde sige eder at min Søn Anton har Kierlighed til eders Daatter-Daatter Engelke, og at I vilde andrage det for hendes Fader.

Geske. Det tør jeg icke giøre ved mit Liv. Jeg har nylig lagt mig ud med ham, og derfor giør hand det icke, mig til Trotz, om det kommer fra mig, bedre er det om I bier indtil hand kommer nd, hand er her inde i denne Stue, og gaaer nock hiem ret nu, saa kand I selv sige det til ham.

Jørg. Det tør jeg og nock giøre, jeg er slet icke bange.

Geske. Jeg vil imidlertiid gaae for i Veyen og sige det til Engelcke.

Jørg. Det giøres icke nødig, hun veed det alt. Min Anton har alt talt med hende, og hun er eenig med ham, det beroer kun paa hendes Fader.

Geske. Saa meget dis bedre, far vel saalænge. [ab.]

Jørg. Mester Hermann maa være saa fuld af Indbildninger som hand vil, saa tør jeg dog nock snacke med ham, jeg var tilfreds hand oprettede 10 Collegia. Folck saasnart de komme i Collegier, pleyer at faae ligesom en Taage for Øjene, saa de icke kand see deres beste Venner, men jeg vil icke formode det er kommen saa vidt med ham, og om end saa var, saa torde jeg sige ham den bare Sandhed og lade min Hat

end-

endda sidde paa, jeg er saa gammel at jeg alt har mistet de sky Haar.

Scen. 7.

Herman. Jörgen.

Herm. Hun er allereede borte. Nu kand vi gaa naar vi vil. Men hvem seer jeg der, det er jo min Naboe, hvad mon hand vil her?

Jørg. God Aften min gode Naboe.

Herm. Vil I tale med mig?

Jørg. Lidet høyere, om jer behager.

Herm. aparte Lidet høyere? Ja jeg forstaar nock hvad det vil sige, hand vil erindre mig, at jeg, som en Mand der legger mig efter Studeringer, bør og venne mig til Tale-Maader, som icke ere almindelige, og hand har icke Uret.

til Jørg Domine Hiulmanne! Er eders Forset at beære mig med eders Tiltale.

Jørg. Lidet høyere, om jeg maa bede.

Herm. Endnu høyere? Der maa sidde et super fiint Hoved paa denne gamle Mand. Naa da (til Jørgen) De Ord som I agter, at udsende af eders Mund, som Ambassadeurer fra eders Hierte, har de maaskee i Sinde at begiere Audience hos mig?

Jørg. Endnu lidet høiere.

Herm. Endnu lidet høyere, hvor Fanden skal jeg hitte paa alt saadant?

Jørg. I maa icke fortæncke mig i at jeg beder eder tale lidet høyere. Jeg er disverre tunghørig, og vil helst at Folck raaber naar de snacker med mig.

Er

Herm. Er det saa at forstaae. Det kand endelig nock lade sig giøre.

Jørg. Jeg har faaet min Søn Anton hiem som I veed, hand er Bildhugger paa sin Profes, en treffelig Arbeyder, hand pousserer i Vox som hand var gal, men naar hand hugger ud i Træ eller Steen, saa staar Fanden reent i ham. Nu vilde hand gierne sette sig ned og gifte sig, eller tage noget for sig selv, som mand siger, og har stoor Sindighed til eders Daatter Engelke, derfor har hand bedet mig, at jeg skulde begiere hende af jer paa hans Vegne. I maa icke blive vreed, at jeg siger min Meening saa slet og ret frem. Jeg er kuns een Handverckſmand som ingen Complimentationer har lært.

Herm. I skal have Tack min gode Naboe for jer gode Tilbud, eders Søn er en smuck skickelig Karl: Jeg troer nock min Daatter kunde være vel holden med ham: Men jeg vilde gierne have een til Sviger-Søn, der har studeret sine politica.

Jørg. Min kiære Naboe, mand kand icke føde Kone og Børn dermed.

Herm. Icke det? Meener I at jeg har i Sinde at døe Kandestøber? Hundrede brave Mænd her i Byen har sagt mig: Herman Bremen I burde være noget andet. Derfor vil jeg have en Sviger-Søn, der legger sig effter Staats-Sager, at jeg icke skal have Skam af ham; thi jeg haaber, naar jeg har læset den Europæiske Herold igiennem, at mand skal nøde mig til at tage en Plads an i Raadet.

Dend

Dend Politiske Nachtisch kand jeg allereede paa mine Fingre, men dend vil icke forslaa. Skam faae Autor hand maatte have giort den noget vidtløftigere. I kiender vel den Bog.

Jørg. Ney jeg giør icke.

Herm. Da skal jeg laane eder min, den er saa god som den er liden, ald min heele Politica har jeg af den Bog, saavelsom og af Hercules og Herculiscus.

Jørg. Den sidste er jo kun en Roman.

Herm. Ja det er sandt nock, gid Verden var fuld af saadanne Romaner. Men jeg har sagt jer, at den som skal være min Sviger-Søn maae være Politicus; I kand nu beraa jer derpaa; Vil jer Søn begynde paa den Politiske Nachtisch, saa vil jeg examinere ham hver Løverdag Aften, hvorvidt hand er avanceret.

Jørg. Ney saa min Troe skal hand icke, hand skal icke med min Ville blive Politicus, før skal jeg vrie Halsen om paa ham. I gamle Dage kaldte mand jo en Skelm en Politicus.

Herm. Ja saa er hand icke heller skabt til at være min Sviger-Søn. Adieu. (abit.)

Jørg. solo. Ney see mig til de Griller som den Mand har. De bliver icke gode at fordrive, det er eengang vist, og hand bilder sig ind at være klogere end Notarius Politicus selv; Men det var Synd at min Søn derudover skulde gaa glip af Daatteren, de holder alt for meget af hver andre dertil. Min Søn har lang Tiid været i Rom, og lært nogle Skielmsstykker af Italienerne, tilmed saa sidder der et

for-

forslagen Hoved paa ham; Jeg faaer at legge over med min Søn, om vi icke kand betiene os af Mester Hermans galne Griller for at sætte ham en Box=Næse paa, saa det kand have god Skick. [abit.]

ACTUS II.

Theatrum er Vertshuuset.

Scen. 1.

Herman. Jacob.

Herm. Jeg kunde icke gaa forbi, at jeg jo skulde trinde herind.

Jacob. Det skal I have Tack for. Lyster jer icke et Glas Brændeviin.

Herm. Det kand icke skade. Geisten skal have noget at opmuntres ved; og den Skilling mand gir ud i de Tilfælde, indrenter een 10 Rixdlr. igien i Staats=Sager. Det er icke for intet at Frantzmænd, Italiener og Spanier have saa flygtige Hoveder. Deres Forstand skiærpes ved den Viin de dricke.

Jacob. God taar. Paa eders Sundhed.

Herm. Tack skal I have: Det skal være jer skaal.

Jacob. Det var en temmelig Allarm her var i Gaar.

Herm. Ja maa I icke ogsaa sige det. Og alt det kunde en Qvinde komme afsted. Jeg kand forsickre eder, at jeg derved blev bragt gandske fra mine Concepter, ellers havde jeg haft adskilligt meere at proponere, som kunde have varet over en Time endnu.

I det

Jacob. I det var evig Skade. Saadant maae icke skee tiere.

Herm. Jeg har og derfor tænckt paa, jeg vilde bede eder, at I efterdags vilde lucke eders Dør og lad dem saa bancke hvem der vil ind, saa kand der ingen løbe ind paa os.

Jacob. Det skal gierne skee. Gaddøren kand jeg icke vel lucke for Næringen skyld, og for deres skyld som logere her i Huuset, men Stuedøren kand gierne blive lucket.

Herm. Pro per de po, imedens I tal om Fremmede som logerer her i Huuset. Siig mig eengang hvad ere det for Folck som logerer paa de Værelser næst ved den Stue hvor vi var i Gaar.

Jacob. Sandt at sige, saa kand jeg icke ret faae at vide hvem de er, men at det er fornemme og lærde Folck det er eengang vist. De ere kommen reysendes fra Lübeck, og som de helst har vildet logere hos en Mand, som var kommen fra Lübeck, saa har mine Venner recommenderet dem til mig. I Gaar da I var kommen ind i Stuen næst ved deres Cammers, saa var de icke fra Dørren den heele Tiid, men lystrede sterck efter hvad I sagde, og gav nøye agt paa ald eders Discours igiennem Kickvindevet.

Herm. Ja der faldt og noget at lære af den Discours. Men hvad sagde de derom?

Jacob. De snackede Latin med hverandre; Men saa meget som jeg kunde see af deris Miiner, saa forundrede de sig stoorlig derover, og i Sær-

Særdeelished giorde de stoor Reflexion paa jeris Person.

Herm. Det maa være Folck af Forstand og Eftertancke. Men hvem kommer der?

Jacob. Om Forladelse jeg glemte at lucke Døren.

Herm. Det kan altid skee. Denne gang vil det icke sige meget, jeg seer det er min Dreng.

Scen. 2.

Herman. Jacob. Henrich.

Herm. Hvad skal du her?

Henr. Uf! Uf!

Herm. Hvorledes er det fat med dig, kand du icke snacke?

henr. Jo, py, py.

herm. Nu er det reent galt. Du bær dig svar tumpet ad.

henr. Jeg kand, ho! ho! icke ho! ho! bære mig bedre ad ho!

herm. Hvad fattes dig da?

henr. Jeg har løben saa jeg maatte styrte, og jeg er endnu ikke kommen ret til min Aande igien.

herm. Saa pust da ud først.

henr. Ja hvem der kuns havde Tiid.

herm. Hvi saa, hvad er der paafærde?

henr. Der er det paafærde at Mester burde have været hiemme.

herm. Kand de dumme Hunde nu icke giøre et stykke Arbeyd færdig, uden jeg staar og henger over dem.

henr. Nej det er icke saadan noget; men Mutter —

herm. Er da min Sviger-Moder kommen til no-

gen

gen Skade, eller har hun kandskee faaet et Slag fordi hun forivrede sig saa i Gaar.

henr. Ney vist icke, men Mutter — —

herm. Siig da, hvad det er?

henr. Mutter hun bad mig at jeg skulde løbe alt hvad jeg kunde, for at sige Mester, at der er en fremmet Doctor som endelig vil tale med ham.

herm. En fremmed Doctor, som vil tale med mig, ney nu faaer jeg strax hiem.

henr. Ney det giøres icke nødig, thi han er fuldt med mig og er her udenfor.

Jacob. Gud bevare os, hvilcken en Forseelse at lade Docteren staa ude paa Gaden, jeg vil gaa ud og tage imod ham. (abit.)

herm. Giør kuns saa. Henrich, seer jeg og ud til at tale med en Doctor?

henr. Hvorfor icke det, mangen Doctor er selv skiden og sludsken nock.

herm. Vi burde at sette lidet til rette her i Stuen. Af Veyen med Brændeviins-Glasset.

henr. Det var nock saa got, Mester bød ham et Glas med.

herm. Hold din Mund, du er altid saa Næse-viis.

henr. See der kommer hand alt.

Scen. 3.

Herman. Jacob. Henrich. Antonius.

Ant. Denne gode Mand bliver da uden Tvivl den lærde Kandestøber, som jeg søger den Ære at tale med.

herm. Jeg er ickuns endnu en Fuskere paa Haandverckets; Jeg har nock Lyst til Studeringer, men

men mine Forældre toge mig for tiilig af Skolen, og satte mig til et Handverck, som jeg hafde Aarsag at bande dem for.

Ant. Hand sige icke det, at hand er en Fuskere, hvem der har saa stoor Smag paa Studeringer, som jeg har spurt, at hand har, hand kand nock have Sæde iblant de Lærde, jeg kiender mangen een der er bleven baade Doctor og Professor, som icke nær veed saa meget som hand. Rom blev ikke bygt paa een Dag, og vi skal lære saalænge vi lever, hvad hand icke veed i Dag, kand hand lære i Morgen, det kommer kuns fornemmelig an paa, at have et got Hoved.

Herm. Den kand jeg endelig icke klage over. Imidlertiid saa — —

Ant. Men før vi tales videre ved, saa maa jeg spørge mig for. Enten taler hand helst Latin eller taler han helst Gredsk?

Herm. Ingen af Deelene, om ham saa behager. Det Gredske er jeg icke Mester af, og det Latinske undseer jeg mig for at tale, det var som jeg vilde giøre mig til deraf; Og allerhelst i Folckes Paahør, som icke har studeret, og derudover kunde tæncke at mand talte om dem.

Ant. Saa kand min Herre ingen Gredsk.

Herm. Lidet eller intet.

Ant. Da faaer hand saa min Troe at lære det, om icke for andet, saa dog for at læse Corpus Juris. Gredsk er et Sprog, som de Lærde icke kand undvære. Jeg havde en Farbroder som studerede Theologie, hand lærte Gredsk bare for at forstaae Grund-Texten.

Jeg

Jeg havde en Morbroder-Søn, hand lagde sig efter Gredsk bare for at læse Hyppocondriacum, saa er det og fornøden at I lærer Gredsk, for at læse gamle Politiske Bøger. Jeg for min Part er saadan en Elskere af det Gredske, at jeg har ladet komme Model af den Gredske Venus fra Rom, alleene for at have hende idelig for Øjene naar jeg studederer. Og dersom I icke vil troe mig, saa skal jeg kunde viise eder det straxen.

Herm. Det giøres icke nødig, jeg troer ham nock alligevel. Men min Herre behagede før at sige, at hand havde spurt om min ringe Person, at jeg havde Smag paa Studeringer. Maa jeg spørge, hvem der har talt saa meget got om mig.

Ant. Det har Bogføreren her i Kircken giort. Jeg kom paa Bogladen, saa fick hand at vide at jeg var Author til den Polilische Nachtisch, strax paa Tiimen fortalte hand mig saa meget om jer, og den Kierlighed I bær for samme min Bog, at jeg derudover vandt Kierlighed til eder og eders heele Famille.

Herm. Min Herre hand siger at hand er

Ant. Author til den Politiske Nachtisch.

Herm. Author til den Politiske Nachtisch.

Henr.) [paa eengang,] Author til den Po-
Jacob) [dog imod hverandre.] litiske Nachtisch.

Ant. Ja Author til den Politische Nachtisch, mens det er kuns en Tractat jeg har skrevet paa Forsøg. Eftersom jeg seer den faaer Afgang, saa skal jeg tiene den lærde Verden med noget bedre.

Den

Herm. Den Politische Nachtisch er uden flatterie en god Bog, men der er somme Steder, som jeg icke tilfulde kand forstaae, hvad hand dermed vil sige.

Ant. Det kand jeg forklare eder paa en anden Tiid. Men denne gang er jeg kuns kommen for at sige eder, at som jeg har hørt I har en Daatter, saa er jeg forliebt i hende, og vil begiere hende af eder.

Herm. Til Hustrue.

Ant. Ja visselig til Hustrue.

Herm. Det er altfor stoor en Ære for mit ringe Huus.

Ant. Baggatel. Hvorfor skulde en Kandestøber-Daatter icke blive Doctorinde. Jo saa sandt som jeg er Doctor, skal jeg giøre hende dertil, det maa jeg forstaae.

Herm. Hvor kommer den Lycke mig af sig selv i Hænderne, min Daatter Doctorinde.

Jacob. Doctorinde.

Henr. Doctorinde.

Ant. Men det siunes at I icke er aldeeles tilfreds dermed. Er der noget i Veyen, saa siger det kuns.

Herm. Langt fra det. Men jeg er saa bestyrtet over dette u-formodentlige Tilbud, som jeg kand være. Jeg er færdig at græde af Glæde, og jeg ønskede at tage min Herre i Favn til Tacksigelse for saa stoor Godhed, om jeg maatte giøre mig saa dristig.

Ant. Hvorfor skulde I icke maatte tage mig i favn, om I ellers gir mig Forlov at giøre det samme

ved

ved jer Daatter. See der jeg embrasserer jer til Stadfæstelse paa Giftermaalet. (Herman og Anton omfavne sig.) (Henrich løber hen og embrasserer Anton.)

Herm. Hvad? skammer din Slyngel dig icke, at giøre dig saa Næseviis.

Henr. Hvorfor skulde jeg skamme mig, jeg veed det er icke u=ærligt, at tage en Doctor i Favn.

Ant. Hvem er denne Person? Kandskee det er eders Søn.

Herm. Ney det er min Dreng. Du skalt vist faae en U=fær kommer du saa igien.

Ant. O! det har slet intet at betyde. Jeg bilder mig slet intet ind af mit Doctorat. Og det er for mig, som jeg icke var Doctor engang. Af den Dreng kand der endnu blive noget got, og det hand tar mig i Favn, det er et Tegn til at hand elsker Studeringer, men jeg har icke Roe i mit Sind, før jeg faaer talt med eders Daatter.

Herm. Jeg skal strax føre ham til hende. (abeunt.)

Scen. 4.

Jacob. Doctor. Libertinus.

Doct. Der har vi Verten, ham kand vi best spørge derom.

Jacob. Er der noget til de gode Herrers Tieniste.

Libert. Vi ønskede gierne at vide hvem dend Mand er.

Jacob. Den i een affarvede Klædning?

Libert. Just den samme, hand som i Aftes præsiderede i det Laug der var samlet i den anden Stue.

Hand

Jacob. Hand er kuns Kandestøber endnu, men det varer icke længe før hand bliver noget meere.

Libert. Er hand da paa Veye at blive Oldermand?

Jacob. Jo, jo, det blæs hand af, hand har høyere Tancker end saa.

Libert. Hvor høye Tancker kand hand vel have?

Jacob. Hand tør saa men tale om at komme i Raadet saa imellem os sagt.

Libert. Hand maa nock melde sig an. Raadet skulde vist blive vel faren, fick de een Kandestøber iblant sig.

Jacob. Hand sige icke det min Herre, hans Ord i ald Ære, men denne Kandestøber er icke saadan en Mand som I troer, hand seer kuns slet og ret ud, men hand har den Forstand, som mangen een i Raadet leeder efter.

Libert. Hand er jo dog icke meere end en Handverksmand; og til sit Handverck kand hand have god Forstand nock, men lad ham blive fra Raadstuen, det er noget hand icke har lært.

Jacob. I giør den Sag saa farlig, gode Herre, men mig synes det er lettere at være i Raadet, end at være Handverksmand naar jeg ret skal tale Alvor, seer I vel det. Mig synes Raadet fortienner sit Brød saa got som med Leddiggang. Der sidder de om Dagen og kiiger i nogle Breve, skriver for qvandsviis skyld nogle Ord paa et Papier, og Resten af Tiiden driver de bort med at snacke sammen. Er der noget stoort Arbeyde i det, og mon en Handverksmand icke kunde giøre det samme, om hand blev betroet dertil.

Libert. Vi vilde faae det at see, om det kom dertil, der

der er stor Forskiæl paa at raisonere over een Bestilling, og forestaa dend, men jeg for min Part vil ønske, at Hamborg aldrig maa straffes saa hart.

Jacob. Og jeg for min Part vilde ønske at Herman Kandestøber var i denne Tiime Borgemester, saa skulde I see, at det skulde blive til Borgerskabets Opkomst, og Stadens Lyksalighed, det maa jeg forstaa.

Libert. Icke saa min kiere Mand, men det vilde snarere gaae til, som jeg erindrer mig, at have læst om en vis Republique, hvor den gemeene Almue antastede Regieringen, og vilde ingen have til Regimentet uden gemeene Handverckes-Folck, foregivende at der i bestoed den rette Frihed. Men blev formedelst samme Regenters Haardhed og Fremfusenhed selv snart kiede deraf, og forlangede den forige Regierings-Form igien.

Jacob. Ja kandskee det har været nogle dumme Bæster af Handverckes-Folck, som ere tagen dertil. Eenhver Handverckesmand er icke saavel skicket dertil som den Mand jeg viiste eder.

Libert. Var de een og var det 10, saa ere de alle ligemeget skicket til høye Embeder. Den Stand de ere opvant i fra Barns-Been, fører noget gemeent og ringe med sig, som giør dem u-dygtig til høye Forretninger. Den hastige Forandring til Værdighed føder gierne en Hofmod, Hofmod en Fortørnelse, Fortørnelse en Vreedagtighed, Vreedagtighed en Overiilelse, Overiilelse en Tyrannie, og Tyrannie iidel Ulycke og Forderv.

Det

Jacob, Det er got nock altsammen, men hvorfor skulde en anden, som kommer til Værdighed, icke ligesaavel bilde sig ind deraf, som en HandverckSmand?

Libert. Fordi intet Menniske er meere hofmodig end den som kommer af Skarnet strax til stoor Værdighed. Een der er kommen af fornemme Folk, og har haft en Adelig Optugtelse bliver gierne den samme, ja undertiden forfremmes i Ydmyghed ligesom den forfremmes udi Høyhed. Men de Mennisker som af intet voxe saa hastig op, Champinioner, i dem har Hoffærdighed sit rette Sæde.

Jacob. Kand I give mig nogen Raison for alt dette?

Libert. Vist kand jeg det. De som ere af fornemme Folck, har ingen mistænckt at foragte sig, og derfor bekymre sig icke om hvorledis de bliver begegnet. Gemeen Folck derimod har alle mistænckt. De synes hver Ord, hver Miine sigter hen til at bebreyde dem deris forrige Tilstand, og derfor søger at handthæve deres Værdighed ved Myndighed og Tyrannie. Troe mig, min kiere Mand, der er noget i det, at være kommen af got Folck.

Jacob, Der bancker paa min Dør, jeg maa lucke op. (abit.)

Scen. 5.

Doctor. Libertinus.

Doct. Jeg har hørt paa denne taabelig Mands Snack med ald Taalmodighed, og jeg er glad ved at vi ere komne for os selv, at jeg kand fortælle eder kiære Fetter i Fortrolighed hvad jeg har

har paa mit Hierte. I veed hvor stoor Umage jeg har giort mig at komme u-formercket her til Byen, at min Ankomst icke skulde røgtes.

Libert. Det veed jeg.

Doct. At jeg derfor icke vilde gaae til Lands fra Kiøbenhavn, men er med Ville kommen over Lübeck herhid.

Libert. Ret nock.

Doct. At jeg icke har vildet betrecke mit eget Huus, men har lagt mig i et Vertshuus, og expres hos denne Mand, som nylig er kommen til Byen og icke kiender mig.

Libert. Altsammen er mig bekiendt.

Doct. Ald denne Betænckſomhed u-agtet, saa har Raadet dog faaet min Ankomst at viide, og vil at jeg skal tiltræde det regierende Borgermesterskab som mig tilfalder.

Libert. Da er det ret Skade, jeg vilde heller at eders Ankomst paa nogen Tiid kunde have været dølt, og mand i den Tiid føyet Borgerskabet, med at sette en Handverckſmand til Borgemester, paadet de siden disbedre kunde skiønne, havd Mand de har i eder.

Doct. I det mindste skal jeg giøre mig Umage, at holde mig tilbage det længste muligt. Men nock talt herom, thi Verten kommer igien, og hvad endnu meere er, saa har hand en Raadstue-tienere med sig, nu er jeg vist nock røbt.

Libert. Det har intet at sige, denne Raadstue-Tiener er kommen i Embede, siden I reyste herfra, og kiender eder nock icke, tilmed saa har hand icke Sands dertil, thi, om jeg seer ret, saa har hand Næsen fuld igien den Drucken-Bolt.

Det

Doct. Det er ligemeget, jeg vil dog heller gaae af Veyen for at være sicker. (abit.)

Scen. 6.

Libert. Jacob. Raadstuetiener.

Jacob. Seer I vel det min gode Herre, nu kommer det igien som jeg har sagt. Læser engang Opskriften paa dette Brev, og siger mig saa hvad eder tyckes derom.

Libert. aparte Det er fra Raadet, og det er stiilet til Borgemester Herman von Bremenfeldt, jeg troer icke vi kand holde os længere skiult.

Jacob. Hvad gielder den Opskrift giør jer confus, og I veed icke hvad I skal sige dertil.

Libert. Det er gandske sicker.

Jacob. I havde vel icke tænckt, da det banckede paa Døren, at det skulde være den Sag angaaende.

Libert. I det mindste har jeg icke ønsket det.

Jacob. Hvad gielder det er en stoor Streg i eders Regning.

Libert. Gandske vist.

Jacob. Værer nu bedre Eftertancke herefter, og giører lidet meere Høytiid af en Handvercksmand, siden Raadet er saa høflig og giør ham til Borgemester.

Libert. Hvad vil I sige dermed?

Jacob. Jeg vil sige saa meget, at jeg har faaet den Kands over eder, at Kandestøberen som vi før talte om er bleven Borgemester.

Libert. Heder hand Herman von Bremenfeldt?

Jacob. Ney hand heder egentlig kuns Herman Bremen, men jeg kand tæncke Raadet har holdt det Navn for slet og ret, og vil derfor at hand efter=

efterdags skal kalde sig Herman von Bremenfeldt.

Libert. (à parte) Jeg mercker nock hand er paa uret Vey, men om jeg styrckede ham i hans vrange Meening, mon vi derved icke kunde naae vor Forset?

jacob. J tvivler derpaa som det synes, men denne Mand skal forklare eder det anderledes. Hand veed og hvad der passerer i Raadet omendskiønt hand staar ickuns uden for Døren. Siger engang hvad J veed, og fortæller os noget om dette Brev.

Rstuet. Ret gierne; Syndicus kom ud og flyede mig et Brev, det skulde jeg bære til Jacob von Lübeck, der fandt jeg Borgemesteren.

jacob. Forstaar J vel. Hand veedste, at Mester Herman havde sin Gang hos mig, derfor skulde hand spørge efter mig.

Libert. Det er rimeligt nock.

Rstuet. Vil J, jeg skal viise eder Brevet. Jeg har det her i min Lomme. Ney det er i den anden. Ney det er endda i den anden. J hvor den Ufær har jeg giort af Brevet? Skal jeg troe at der er Hul paa min Lomme.

jacob. Du Narr, her har jeg Brevet, du har selv flyet mig det.

Rstuet. Er det og det rette? See engang ad. For jeg kand icke see. Det skimrer saa for mine Oyen, og sandt at sige, saa er jeg icke ret vel. Alting løber om mig, og det er for mig, som jeg skulde besviime.

jacob. Men skulde du icke bringe det hen til den ny Borgemester?

Jo

Rstuet. Jo vist skulde jeg. Syndicus hand sagde det til mig vel 10 gange i Rad, for det er en allerkieriste Mand, hand vil saa gierne mand skal forstaa hvad hand siger. Jeg kand tale med ham som det var min Ligemand.

Libert. Men hvad sagde Syndicus da alt for got til eder?

Rstuet. O! hand sagde — — — hand sagde saa meget. Hand kaldte paa mig som jeg sad paa Bencken, og dermed saa reyste jeg mig op, og sagde: Ja gode Hr. Syndicus. Ja saa men giorde jeg saa, for jeg skal slet icke lyve for jer.

Libert. Det troer jeg nock.

Rstuet. Og dermed saa flyede hand mig et Brev, og dermed saa talte Syndicus alt til mig. Gid jeg faaer Skam om det icke er sandt. I maa nock troe hvad jeg siger.

Libert. Hvad sagde Syndicus da?

Rstuet: Hvad skulde hand vel sige. I veed det kandskee ligesaavel som jeg.

Libert. Ney jeg veed det icke.

Rstuet. Han sagde saa meget got om mig, om Brevet, om Jacob von Lübeck, om Borgemester, jeg kand icke huske halvparten deraf, for om jeg skal sige Sandhed, saa har jeg kuns et svagt Hoved.

Jacob. Kand I nu høre gode Herre?

Libert. Det giør ingen gode at faae noget at viide af dette fulde Sviin, hand er alt for drucken dertil.

jacob. Det er dog som hand siger, og I faaer nock meere deraf at viide henbedre.

Libert. Kand vel være.

jacob. Veed du nu hvor Borgemester boer?

Skam

Rstuet. Skam faae jeg om jeg veed, ney saa min sandt veed jeg icke, det var sooren og stucken det.

Jacob. Kom ind og leg dig lidet at sove paa Benken, saa skal jeg siden følge dig hen til Borgemester.

Rstuet. Ja nock. Er vi langt derfra?

Jacob. Følg kuns med mig og lad mig raade.

Rstuet. Jeg kand knap staae paa mine Been, saa svimlig er mit Hoved, og jeg kunde med Nød vinde herhid. Men I got Folck maae icke tæncke at jeg er drucken.

Jacob. Hvem snacker noget om det. Kom lad os gaae. (abeunt.)

Libert. Her falder den skiønneste Leylighed os i Hænderne at faae det i Verck, som min Fetter attraar og ønsker. Jeg maa hen og høre hvad hand siger om dette Forslag.

Scen. 7.

Libertinus. Mad. Mandkiær.

Md. M. Ikke saa hastig om jer saa behager. I har forandret Logemente, som jeg fornemmer, og derved paaført mig den Hierte-Sorrig, at jeg icke vedste hvor I var at finde. Nu jeg har faaet eder opspurt, maa I icke saa løbe bort fra mig. Det jeg har at tale med eder om er min Velfært angelegen, og I veed at jeg holder saa meget af eder, at dersom I giver mig en Kurv, saa døer jeg vist nock af Fortrydelse; Vil I vel have den Synd paa eders Samvittighed?

Libert. Det er icke noget at døe for. Folck som ere gifte-

gifte-syge og har eders Midler, kand nock faae sig en Mage, vil icke een saa vil en anden.

Md. M. Ja, jeg har Skillinger, det er sandt. 80000 Marck L. hos een Mand og 5000 Marck L. i Banco, det er ingen smaa Penge, jeg kand og gierne faa een Mand, ja ti for een; Men siden jeg har Penge, saa fattes mig Værdighed, og den søger jeg at faae ved Giftermaal.

Libert. Da giør I ilde at I udvelger mig, jeg har jo ingen Værdighed.

Md. M. Det er en god Undskyldning nock, men den gielder icke hos mig. Kandskee I finnes intet om mig fordi jeg ickuns er en Handvercksmands Encke, men det vil intet sige, naar I kuns betæncker ret. Min Sal. Mand var kuns en Børstenbinder, det er sandt, men hand giorde Børster, som kom baade til Kongers og Førsters Hof, det er noget meere end slet og ret. Jeg er for først fornøyet med den Værdighed I har, thi I er af god Affkom, og I bliver nock til noget med Tiiden, derfor slaar dog icke Haanden af mig, ellers giør jeg ont ved mig selv.

Libert. aparte For at afverge saa desperat en Rèsolution faaer jeg at finde paa en Udflugt. [til Mad. M.] Madame jeg forsickrer eder at vi to icke kand være tient med hverandre. Men siden I har Sindighed til en Mand af Stand og Værdighed, saa skal jeg dog lade see at jeg bærer Godhed for jer, og i Stæden at I kandskee forgiæves skulde vente paa min Forfremmelse, mage paa et Giftermaal for eder,

hvor

hvor I strax skal kunde træde til den Værdighed som I attraar. Vil I tillade mig, der i at sørge for eders beste.

Md. M. I skal have tusind Tack, nu seer jeg at I er en ærlig Mand, men hvem tiltæncker I mig da?

Libert. Her er det Rygte udi Byen, at Herman von Bremenfeldt skal være regierendes Borgemester, hand er Enckemand, og ellers een skickelig Mand, som I ret kunde være tient med, jeg veed icke om I kiender ham.

Md. M. Jeg har nock hørt tale om ham, men jeg veed aldrig jeg har seet ham.

Libert. Saa meget disbedre, hvad synes eder om det Forslag?

Md. M. Usigelig vel. Regierende Borgemesters Frue, jo men det gad jeg nock være. O jeg beder eder, giør eders beste.

Libert. Jeg skal arbeyde derpaa ved vor Vert, hand er usigelig vel kiendt med ham. Men vi maa icke lade os mercke, at I kuns er en Børstenbinder Encke.

Md. M. Som eder synes, af mig skal hand icke mercke det. Jeg vil løbe hiem og pynte mig, imidlertiid taler I nock med Verten. Jeg skal være baade jer og ham noget got skyldig, dersom det kand gaae an. Men bier icke for længe før I bringer mig Beskeed.

Libert. Jeg skal ingen Tiid dertil forsømme.

Md. M. Var det icke regierende Borgemesters Frue.

Libert. Jo.

Md. M. Ja det har noget at sige. Jeg er eders Tie-

Tienerinde. (Hun gaar bort med en Mine ligesom hun bildte sig alt noget ind deraf.)

Libert. Der traf jeg det rette Middel, at blive af med hende, og maaskee jeg paa den Maade kand slaa to Fluer med et Slag. I det mindste er det Synd, at lade Folck blive blinde i at see deris eget Beste, naar der er Middel til at skaffe dem opladte Øyen; Disforuden saa holder jeg for, at saasnart Mændene icke vil blive i den Profession som de har lært, ey heller Enckerne i den Stand som deres Mænd har efterladt dem udi, saa har begge slags en Orm i Hovedet, som de høyligen behøves at cureres for. (abit.)

ACTUS III.

Kandestøberens Stue.

Scen. I.

Engelke. Geske.

Geske. Er du da reent gal, at du icke vil have Doctoren.

Eng. Hvad skulde jeg med en Doctor, som maaskee siden foragtede mig, naar hand først havde faaet mig. Der meere holdt af sine Bøger end af sin Kone; thi de Lærde har altid nogle Griller frem for andre Folck. Jeg veed nock hvad vor Pige har fortalt mig, hun tiente hos en Doctor, hvorledes det der gick til, og hvor liden Fornøyelse den stackels Kone havde i sit Egteskab. Sildig sad hand oppe om Natten,

ten, tiilig stood hand op om Morgenen. Naar hand icke kunde sove om Natten, saa laa hand og giorde Vers. Naar hand skulde spiise om Dagen saa havde hand altid en Bog ved Haanden, der saae hand en Linie eller to i ved hver Skeefuld Suppe hand tog, og der gick mange Dage hen, at den stackels Kone kunde icke faae to Ord af ham. Disforuden, alt hvad hand fortiente, det satte hand paa sit Bibliotheque, og loed sin stackels Kone gaa nøgen. Anderledes har vor Naboe-Kone fortalt mig om hendes Mand. Hand arbejder om Dagen saa det er en Lyst; Naar hand har giort Fiirabend, saa gaaer hand ud og dricker sig et lidet Kruus Øll, naar hand saa kommer hiem igien, saa er hand saa mild som en 2 Skilling, og saa veed hand icke alt det gode hand vil giøre sin Kone. Naar hand fortienner noget ved et stycke Arbeyde, saa legger hand strax noget hen til sin Kone til Galanterie. Kort at sige, liige Børn leeger best. Hiulmandens Søn Antonius kiender jeg! Vi ere opfødte Børn sammen, og ham vil jeg have og ingen anden. Jeg var tilfreds min Fader blev gal.

Geske. Nu har jeg aldrig hørt Mage til den Tøs. Andre de tragte efter at faae høyere Rang og Gang end deres Forældre, og kand sommetiden icke naae det. Hende derimod koster det ickuns et Ord, og hun vil icke. Hun tør kuns sige Ja, dermed saa bliver hun Doctorinde, og den taabelig Gaas kand icke overtales dertil, det kalder jeg at staa sig selv i Lyset.

Men

Eng. Men hvorfor skulde jeg være saa rap at sige Ja til den Ting, som jeg kunde komme til at fortryde min heele Livs-Tiid. Naar jeg faaer Mester Anton, saa faaer jeg en Mand, som kand være mig bekiendt, men naar jeg faaer en Doctor, saa er det mig kuns til Foragt, hvor jeg kommer. De som kalder mig Fru Doctorinde naar jeg seer derpaa, slaar siden Krylle paa Næsen, naar jeg vender dem Ryggen til. Det vil jeg være foruden, og derfor blive ved min Ligemand.

Geske. Ja du faaer nock andre Tancker ret nu, der kommer din Fader, hand vil nock lære Dig at tale anderledes.

Scen. 2.

Engelke. Geske. Herman. Antonius.

Herm. See der min Daatter, her bringer jeg dig en Doctor, som vil giore dig den Ære og besøge dig.

Eng. Jeg har slet icke Docterns Besøg fornøden, thi jeg er icke syg.

Herm. Det er icke heller en Doctor Medicinæ, men det er en Doctor Juris, og ham fører jeg til dig, at du skal give ham Haand paa at være ham huld og troe, og gifte Dig med ham.

Eng. Har Iført ham hid, min kiere Fader! saa kand I være saa god, og føre ham den Vey tilbage hand kom fra, jeg gir ham slet ingen Haand paa at ægte ham.

Herm. Hvad? viltu giøre mine Ord til intet? Jeg har lovet ham dig, siger jeg.

Eng. Og jeg siger, jeg tager ham slet icke. Har

I giort

I giort ham Egteskabs Løfte, saa kand I lade ham vie til jer, for at holde eders Ord, af mig faaer hand slet intet.

Herm. Ney see, hvilcken en stivnacket Tøs, det er hendes Sl. Moder op ad Dage.

Geske. Om Forladelse min kiere Sviger-Søn, min Sl. Daatter var icke heller saa u-artig, seer I vel det.

Herm. Det er icke noget nu at tale om. (til Anton.) Jeg beder om Forladelse min Herre, paa min Daatters Vegne. I seer selv det er icke min skyld.

Ant. Det vil alt intet sige. Jeg mercker nock dette Forslag er hende ald for hastig paakommen, hun vil have Tiid at betæncke sig.

Eng. Ney saa men. Jeg bliver aldrig anderledes sindet, hvor lang Tiid det end varer. Med et Ord at sige, jeg har besluttet, at vil have Mester Anton, som er kommen fra Rom, og anden Mand resolverer jeg i Evighed icke til.

Herm. Hvad Fanden viltu giøre med ham, hand er kuns Bildhugger, og der er et stort Spring imellem Bildthugger og Doctor Juris, tilmed saa er hand en Rasepas, og en Karl fuld af Indbildninger at forstaa meere end andre, kort sagt en Narr i sine beste Klæder. Med ham kand du icke være saa vel tient som med denne Mand, hvad siger I dertil?

Ant. Jeg foragter ham icke, fordi hand kuns er Bildhugger. Enhver er god for sig, og Doctor i sin Profession; Det en Doctor har forud i Læsen og Skriven, kand en Konstner have forud igien i andre Videnskaber. Men her kom-

kommer det kuns paa eders Daatters Inclination an, og seer jeg ellers ret, saa bliver hun ikke nær saa prutten derpaa, naar jeg kommer til at tale 2 Ord med hende udi Eenrom. Vi Lærde har altid noget forud i Veltalenhed, og jeg vedder, at hun icke skal sige mig Ney, naar jeg kuns maa tale med hende alleene.

Herm. Det skal gierne være tilladt. Jeg og min Sviger-Moder vil trinde ind i den anden Stue saa længe. (abeunt,)

Scen. 3.

Engelke. Antonius.

Eng. Hvad skal jeg troe det er I vil sige mig som skal være saa meget hemmelig?

Ant. Jeg vil sige eder, at ligesom Jupiter har omskabt sig mangfoldige gange for at tale med dem, som hand elskede, saa har jeg ogsaa forandret min Skabelse og Stand, for at komme eder i Tale, (tager Paruquen af,) kiender I mig nu?

Eng. I Anton, min egen Anton, er det jer. Skam skulde I faae, at I saaledes vilde narre mig.

Ant. Jeg narrer jer slet icke, I veed, at jeg holder formeget af eder dertil. Men jeg nødes til at giøre det jeg giør, for at naae vor Forsett. Eders Fader er plaget med den Orm at hand endelig vil have en Politicus til Sviger-Søn, derfor bær jeg mig saa Polisk ad, for at tage ham ved hans Politiske Næse; Vil I nu have denne Doctor eller icke?

Eng. Jeg vil baade have denne Doctor og Mester Antonius, saa faaer vi alle vor Ville frem.

La-

Ant. Lader os da gaa hen og declarere det for eders Fader, at vi endnu i denne Aften kand blive trolovet.

Eng. Jeg er nock tilfreds. Men hvorlænge vil J. da være Doctor?

Ant. Jeg er ickuns Doctor til en Tiid, og indtil jeg kand faae det bragt derhen med vort Giftermaal som jeg vil, siden gaar det mig som de unge Studentere, naar de har været Doctores, saa blive de siden Magistri eller Mestere. (I det de gaar bort møder Henrich dem med en Hob u-indbundne Bøger og siger:)

Henr. Er Fatter hiemme?

Eng. Ja hand er i næste Stue.

Henr. Vil J da sige ham, at jeg er her med Bøgerne.

Scen. 4.

Henrich.

(Hand sætter sig ned paa Gulvet og legger Bøgerne rundt omkring sig.)

Henr. Viisdom maa dog være tung at bære paa. Min Hosbond har forskrevet disse Bøger fra Messen, og jeg har kuns baaret dem hiem fra Bogladen, men jeg sveeder, som jeg havde været i Badstue. Maa enhver saa sveede inden han bliver Boglært, saa fortienner de Studerende deres Brød suurt nock, thi jeg kand sige, jeg er saa træt som en Hund. Men det er din egen skyld Henrich, hvi sætter du dig icke ned; Det kunde jeg og nock giøre, og med det samme kiige idet i disse Bøger, maaskee jeg kunde lære saameget, som jeg kand have got af min heele

heele Lives Tiid. (Sætter sig). Her ere meere end jeg kand læse igiennem i et heelt Aar, i hvad min Hosbond kand. Men jeg kand tro, hand giør som andre fleere, der kiøber Bøger meere for at sette paa en Hylle end for at bruge dem. Dog hvad gaaer det mig an. Lad mig passe paa hvad jeg selv giør, og see jeg finder en Bog iblant disse, som jeg gidder læst i. Den Politiske Musefælle. Den Politiske Drømmere. Den Politiske Colica. Den Politiske Steegvender. Den Politiske Veyrhane. Den Politiske Grillenfænger. Jeg troer de ere Poliske hver een. Mon de andre være af samme slags? Den Politiske Hof-Pige, ja det gaar nock an, hos en Hof-Pige passer sig det Ord Polisk ikke saa ilde. Nu videre, den Politiske, Politiske Herreman, det var jo som den kunde være giort om min Mester. Den Politiske Kuckuck, hvad er det for en Titul? En Kuckuck det er jo saa meget som en Hanrey, det gaaer endelig nock til Nød an, der er nock nogle Politici som ere Kukuck. Det Politiske Rytterie, en af de Heste kunde icke være saa gal at riide, var mand kuns vis paa, at dend icke vilde slaa een af. Det Politiske Hare-Hoved, dend Bog har sin Liige. Dend Politiske Viisdom, ja det bliver ret een Bog for min Hosbond, den Politiske Viisdom, dend sluger hand paa een gang. Dend Politiske Veyskaal, ja Hvem der kuns vidste om dend var rigtig, men jeg frygter, at dend er ligesaa lidet at lide paa som alle Selge-Kiellinger deres: Dend Politiske Stockfisk, Dend kand jeg nock lide, havde jeg kuns Sen-

nup

nup og Smør dertil. Dend Politiske Narrekappe, i det maa være en smuck Dragt, den kand mand bære baade Sommer og Vinter, og jeg troer den gaar aldrig af Moden. Den Politiske Muul-Muul-Abe; hvordan? Muul-Abe, ja Skam faae jeg om her icke staar Muul-Abe, hvor skal jeg troe den er tryckt, i Rostock. Ney det er artig nock. Er her da icke Muul-Aber nock, at vi endelig skal lade dem komme udenlands fra. De Politiske Staats-Regler, ja det er en Bog for mig, den har jeg nødig, den faaer jeg og at læse i, men det verste er, jeg kand icke vel læse i en Bog naar den er u-indbunden. Dog det maae icke hielpe, jeg faaer at begynde, hvor jeg først kand komme til. (læser) først skaltu først skaltu, s k i, det siger ski, først skaltu ski-æ siger æ, først skaltu ski-æ, hvad den U-fær bliver her af, r e siger re, ja det var en anden Snack, skiære staar her. Nu da fra Begyndelsen igjen, først skaltu skiære Halsen af. Er det een Politisk Bog, da er den temmelig cruel, det riimer sig med det jeg altiid har hørt, at hvem der vil være Politicus maa ingen Samvittighed have. Nu videre frem. Dernæst saa skiæres den venstre Vinge af. Den venstre Vinge, ney det er aldrig rigtig, jo men giør vi saa, dette Arck ligger kuns uden om, og det er af en gammel Trencheer-Bog. (hand bliver ved at læse sagte for sig selv.)

Scen. 5.

Geske. Peter. Henrich.

I maa

Peter. I maa endelig skaffe Penge, i hvor I faaer dem fra, Manden skal have sine Kul betalt, ellers faaer vi ingen naar det gaaer om igien.

Geske. Hvor skal jeg tage Pengene fra. Lidet fortienes, og det som fortienes ødes paa Galskab. Jeg veed ikke hvor ud vil paa det sidste, og jeg gaaer nock den samme Vey som min Daatter, der gremte sig ihiel.

Peter. Vil I døe, saa seer I faaer Kullene først betalt. Jeg kand saa ilde lide de Folck, der giør Gield imedens de lever, og lader Skuffe og Spade betale den naar de ere døde.

Geske. Af det slags er jeg slet icke, dersom her var en Mand i Huuset som tog vare paa sin Dont, men nu faaer jeg at sette den Betalning op til i Morgen, som jeg i Dag ingen Penge har til. Min gode Peiter, I kunde nock legge Pengene ud for Kullene.

Peter. Skam faae jeg om jeg giør. Jeg har lagt saa tidt ud, men det holder saa hart naar jeg skal have dem igien.

Geske. Saa faaer jeg at gaae til min Sviger-Søn og læse ham Texten for Alvor. Hand giør dog icke got før det gaaer i Knibe. [abit.]

Scen. 6.

Peter. Henrich.

Peter. àparte Der er ingen vederstyggeligere Ting til, end en Handverckssmand, som icke passer paa sit Verckssted.

Henr. Ja det var et sandt Ord.

Peter. See sidder du der. Hørte du hvad jeg sagde.

Ney

Henr. Ney jeg har andet at bestille, end at høre efter eders Sladder.

Peter. Hvor kom du da til at sige det var et sandt Ord?

henr. Jeg meente det som jeg læste her i mine Staats-Regler, ja det er nogle gyldene Regler de Staats-Regler.

Peter. Hvad vil du snacke om Staats-Regler, gaa hen i Verckstedet og drey Hiulet om, det er bedre.

henr. Det har jo ingen Hast, kom og set jer hos mig, saa skal vi læse saa smuckt.

Peter. Jeg skal flye dig noget andet at tage vare din Slyngel, har du intet andet at bestille, end stiæle Dagen bort med at læse.

henr. Slyngel. Viid hvad I siger, jeg er icke langt fra at blive en Politicus.

Peter. Viltu og være en Narr, det er jo nock vor Mester er een.

henr. Hvad Narr, vor Mester er en Politicus, og naar jeg bliver som min Mester, saa har jeg jo udlært.

Peter. Jeg skal lære dig ret nu. (trecker ham i Haaret og slaar ham).

henr. (Staar op,) Men hvad skal saadan noget til, hvem giør noget?

Peter. Det er just derfor du skal have Hug, fordi du giør intet som duer.

henr. Kand I icke lade mig være med Fred, det er Mesters Bøger, jeg veed jeg maa læse i dem.

Peter. Jeg var tilfreds de hørde Keyseren til, saa skaltu gaae til dit Arbeyd, eller jeg skal karantze dine Øren.

henr. Rør I mig end en gang, saa skal jeg slaa eder

eder i Hovedet med den Politiske Steegvender, eller hvad jeg først kand faae fat paa.

Peter. Slaa om du tør. (hand slaar Henrich.)

henr. Det er efter den 7de Staats-Regel. (Henrich slaar ham i Hovedet med en Bog, og de treckes lidet omkring.)

Scen. 7.

Herman. Peter. Henrich.

Herm. Hvad er dette for en Allarm?

Henr. Der skal Mester vide Svenden slaar mig fordi jeg læser i Bøger, ligesom jeg var, ja jeg siger intet meer.

Peter. Her sidder den Esel og driver Tiden bort med u-nyttig Læsning, og alt det jeg siger ham at hand skal gaa hen i Verckstædet og arbeyde, er ligesom jeg talte til den Benck.

herm. Hvad læser du da?

henr. Jeg læste i Bøgerne, som jeg bar hiem, og tænck engang, jeg havde nu alt været kommen til den 13 Staats-Regel, havde hand icke forhindret mig.

herm. Gack ind og bær Bøgerne op paa mit Kammers.

henr. Ja det skal skee. (abit.)

Peter. Det gaar vel nock, jeg faaer betiene mig af Tiiden imedens hand er i de lune. Det er en Ulycke med den Dreng, at hand paa nogen Tiid har faaet Lyst til at henge i Bøger. Jeg faaer at klage det for Mester det giør ellers ingen gode. Jeg kand icke sende ham efter een ß. Toback at hand jo faaer en Bog af Lommen og læser i underveys. Mester maa endelig for-

forbyde ham det, ellers giør hand ingen Gavn meere.

Herm. Det er meere end jeg giør, min kiere Peiter. Seer I mig an for saa u-forstandig en Mand, at jeg skulde supprimere Ingenia, der ligger kandskee større Pund i den Dreng end til at være Kandestøber. Hand kand maaskee lige saa lidet undvære sin Bog, som I eders Toback. Det er Synd at hindre ham, dersom hand har Lyst til Læsning

Peter. Jeg var tilfreds hand læste til hand styrtede. Jeg veed icke hvad jeg vil arbeyde, naar de skal have Medhold, som fortiener Brødet med Leddiggang.

herm. I bliver vreed uden Aarsag, som det synes.

Peter. Uden Aarsag? faae den Skam der løy.

herm. Meener I mig dermed?

Peter. Jeg veed nock hvem jeg meen.

herm. Kand I misunde nogen at læse i en Bog?

Peter. Jeg misunder ingen noget, men jeg siger det som sandt er. Der maa læse for mig hvem der vil. Hand indtil hand bliver blind, og I indtil I bliver en gaaendes Stackel, saa meget skiøtter jeg derom.

herm. I blir mig noget kiephøyet min kiere Peter, Meener I icke mand kand faae jeris Mage, I er heller icke saa stadselig en Arbeydere.

Peter. Sagte er jeg saa god som I, i hvordan det gaar. I kand lidet meere snacke end jeg, men i at arbeyde der gir jeg eder 6 Cinqve forud.

herm. Saadant vil jeg slet icke høre af min Svend, vil I icke være anderledes, saa staar der een Dør.

Der

Peter. Der skal I slet icke nøde mig længe til. Jeg har tit nock tænckt at ville sige eder min Tieniste op, nu skal I have Tack, at I vilde forekomme mig. Jeg skal icke heller bie en Time længere i jer Huus. [abit.]

Herm. Den Knegt havde nær giort mig vreed, dersom jeg icke havde været verseret in Politicis, men 1. 2. 3. 4. kand giøre det got paa Tiimen. Ach hvad er dog en Handverckſmand et elændig Creatur, som ey veed af andet at sige end sit Arbeyde. Fra den lyse Morgen indtil den mørcke Nat er hand et Træl, og enten hans Siæl boer i ham eller i et Asen, det kommer paa et ud. Ney Studeringer er Siælens rette Liv, og vi veed icke vi ere Mennisker, før vi faaer Smag paa Studeringer.

Scen. 8.

Geske. Herman.

Geske. Ja det er den rette Maade, det bekiender jeg. Det var den Svend der holdte Livet i os, og Næringen ved Huuset, og den gienner I just paa Dørren. Hvorledes vil det nu gaa til?

Herm. Ret vel vil jeg haabes. Vi faaer altid hans Mage igien.

Geske. Ja men giør vi saa. At have og at faae ere to som u-liige. Nu staar Arbeydet just stille, som vi har under Hænder, og I veed, at Brylluppet, som Tinnet er bestilt til, skal være om 8te Dage. Bliver der intet giort ved i denne Tiid, saa bliver det u-mueligt færdig, og dermed gaaer os den Mands Arbeyde af Hænderne.

Det

Herm. Det er ogsaa en Allarm de Qvindfolck kand giøre for ingen Ting. Lad mig faae mit Forklæde og min Nathue jeg vil selv gaae i Verckstædet og arbeyde med, saa længe det staar paa, saa skal der intet blive forsømt fordi Peter icke er tilstæde. (Hand klæder sin Kiorl af, og faaer Forklæde for og Nathue paa.)

Geske. Peter var dog en brav Karl, I maa sige hvad I vil; Hand kunde giøre et got stycke Arbeyd.

Herm. Alt hvad hand kunde, det har hand lært hos mig. Men see om jeg faaer Tack for det.

Geske. I kommer nock til at savne ham det bliver gandske vist.

Herm. Jeg gidder icke hørt den Snack. Hvor er nu Henrich? Henrich!

Scen. 9.

Geske. Herman. Henrich.

Henr. Hey Mester! her er jeg. Vil Mester jeg skal tage ham en Bog.

Geske. Hvorfor just en Bog, her bliver andet af end læse. I skal hen og arbeyde, og min Søn vil arbeyde med.

henr. Hvem, Mester?

Geske. Ja, Mester.

henr. Det er nyt som sielden skeer.

herm. Er der Kul paa Verckstedet?

henr. Jeg vil hen og see ad.

(Jacob og Henrich løbe hverandre over Ende.)

Scen.

Scen. 10.

Herman. Geske. Henrich. Jacob. Raadstuetiener.

Jacob, Om Forladelse, at jeg kommer saa affted, jeg kand icke komme hastig nock for at bringe eder den Tidende, at denne Raadstuetiener er udskicket til eder fra Raadet med dette Brev.

Herm. Een Raadstuetiener udsendes til mig med et Brev fra Raadet, og just skal hand finde mig i dette Postyr. Det maa jeg tacke eder for min gode Sviger=Moder.

Geske. Nu vogner først vor Ulycke, det skal I see, tæncker Raadet paa os, saa bliver det nock icke til vor Beste.

Rstuet. Her er Brevet, jeg har Ordre at levere det i eders egen Haand.

herm. (Târ Brevet.) Jeg undseer mig ved at jeg er saa skiden. (seer paa Brevet.)

Jacob. I skal icke giøre eder nogen Tancke derover, at de kalder eder Herman von Bremenfeldt, det er saaledes Raadets Maneer, at forandre Navnet efter Værdigheden.

herm. Det kand jeg fatte. (bryder Brevet og læs.) Høytærede Hr. Collega. Vi vilde icke formode, at I undskylder eder for at være regierendes Borgemester, og forkaster den Værdighed som I længe siden har fortient. Hvem har udspreed den Løgn hos Raadet at jeg icke vil være Borgemester?

Jacob, Der har onde Mennisker været igien, det skal mand nock see.

(Herman læser videre sagte.)

Jeg

Rstuet. Jeg veed intet videre af, end jeg har sagt jer.

Henr. Tys! tys! Lad Mester have Rolighed at læse Brevet.

Herm. Jeg seer heraf, at Raadet er falden paa at udvælge mig til regierendes Borgemester. I kand kuns helse Raadet og sige, det har aldrig været mine Tancker at sige ney naar det blev mig tilbudden. Jeg haabes ogsaa at giøre de Tienister, saa ingen skal fortryde dette Val.

Rstuet. Det er meget got. (abit.)

Herm. Henrich giv ham Geleidet. (Henrich abit.)

Jacob. Jeg faaer hiem og fortælle denne stoore Tidende. Imidlertiid recommenderer jeg mig i eders Venskab.

herm. I maa forlade mig, at jeg icke gaaer længere med.

Jacob. Jeg er eders ydmyge Tienere. (abit.)

herm. Har I vel nogen Tiid drømt om det, min kiere Sviger-Moder?

Geske. (paa Knæ) Jeg beder om Forladelse, for alt det jeg har giort eder imod

herm. Alt forladt. Beflitter eder kuns paa at være noget fornemme herefter, saa skal I have min Naade.

Geske. Vil I da ogsaa betee mig den Naade, og lade Gert Bundtmager straffes for den Tort hans Kone giorde mig forleden i en Barselstue.

herm. Icke saa. Bormesters Moder maa icke tænke paa, at hævne den Uræt, som er vederfaret Kandestøberens Moder. Men een Ting har jeg skammelig glemt. Raadstuetieneren burde haft en Foræring.

Jeg

Geske. Jeg huskede nock derpaa, men jeg havde intet at give ham.

herm. I veed heller aldrig Raad. Kunde I icke lade brecke den Specie Rixdaler ud, som sidder i vor Kruselaag, og givet ham den, vi kand nu altid faae en Sølv-Kruselaag igien.

Geske. Det er sandt nock. Hand kand jo endnu altid have den til gode. Men hvor skal vi faae en Tienere fra i den Hast?

herm. Henrich faaer at agere Tienere, der er ingen anden Raad for. Henrich!

Scen. 11.

Herman. Geske. Henrich.

Henr. Hey Mester.

Herm. Kom mig icke med slige Titler meere, du skalt herefter naar jeg raaber paa dig svare: Herre! og naar nogen kommer at spørge efter mig, skal du sige: Bormester von Bremenfeldt er hiemme.

henr. Skal jeg svare saaledes enten Herren er hiemme eller ey?

herm. Hvilcken Snack. Naar jeg icke er hiemme skaltu svare: Hr. Bormester von Bremenfeldt er icke hiemme, og naar jeg icke vil være hiemme, skal du svare: Bormesteren gir icke Audience i Dag.

Geske. Men hvor skal vi faae Liberie til Henrich?

herm. Vi kommer til at kaste nogle af mine Klæder paa ham, indtil vi kand faae kiøbt Liberie.

henr. Nogle af Mesters Klæder.

herm. Hvad for en Mester?

henr. Om Forladelse, jeg meente Herren.

Den

Geske. Den brune Kiorl kunde være god nock, men den bliver ham for lang.

Herm. Ja vist vil den blive for lang. Men mand faaer at hielpe sig i den Hast som mand kand.

Henr. Ach Herre jeh! den recker mig ned til Hælene, jeg vil see ud som en Jøde-Præst.

Herm. Det maa alt icke hielpe. Dermed er den Post afgiort, hvad fattes os nu meere?

Geske. Jeg veed intet meere.

Herm. Jo der er nock endnu tilbage. Forinden jeg faaer mit Huus ret reguleret, vil der gaae en god Sveed af min Pande, thi jeg er saa bange, at I skal giøre mig Skam og icke viide at skicke eder i den Stand, som I ere kommen i.

Geske. Siger os kuns hvad vi skal giøre, vi skal være lydige udi alting.

Herm. Det skal være eder en Regel indtil videre, at I icke taler meget, indtil I lærer at føre honuet Discours. I skal ey heller være ald for ydmyg, men staa paa jer Respect, og for alting arbeyde paa, at faa det gamle Kandestøber-Væsen af Hovedet, og bilde jer ind at I har været, det I nu er bleven, i mange Aar. Om Morgenen skal der et Theebord være dekket for Fremmede som kommer, om Eftermiddagen et Caffee-Bord, og derpaa spilles Kort. Der er et vist Spil som kaldes Allumber, jeg vilde give 100 Rdlr. til, at I og min Daatter Frøken Engelcke forstood det. I maa derfor give flittig agt, naar I seer andre spiller, at I kand lære det. Om Morgenen skal I ligge til Klocken 9 eller halvgaaen 10, thi det er kuns gemeene Folck, som staar op om Sommeren med

med Solen. Dog om Søndagene maae I reyse jer noget tiiligere, saasom jeg paa de Dage agter at medicinere. Een smuck Snuftobacksdaase maa I legge eder til, som I maa lade ligge paa Bordet hos jer, naar I spiller Kort. Naar nogen dricker paa eders Sundhed, saa skal I icke sige Tack, men tres humble Serviteur. I skal ogsaa legge jer en Skiøde-Hund til, hvilcken I skal elske som jer egen Daatter. [til Henrich] Hvor vil du hen?

Henr. Jeg vil gaa hen til Slagteren og bestille os en Hund.

Geske, Den bliver for stoor. Ney vor Naboe-Kone Ariancke har en smuck Hund som hun nock laaner mig til jeg selv kand faae een.

Herm. Hunden skal I give et Fransk Navn som jeg nock skal hitte paa, naar jeg faaer stunder at tæncke mig om. Den skal idelig ligge i jer Skiød, og I skal i det ringeste en halv snees gange kysse den naar der er Fremmede.

Geske. Pfuy! Det kand jeg u-muelig giøre, mand veed icke altiid hvor en Hund har lagt og sølet sig, mand kand derudover faae Munden fuld enten af Skarn eller af Lopper.

Herm. Ingen Snack. Vil I være Frue saa maa I have Frue-Noder. Saadan Hund kand derforuden ogsaa give eder Anledning til Discours; thi naar I ingen Anledning har til Materie, kand I fortælle om jer Hunds qualiteter og Dyder. Giør kuns som jeg siger. Jeg forstaar mig paa den fornemme Verden bedre end I. Speyler jer kuns i mig. I skal

see,

see, at der icke skal være de ringeste gamle Levninger hos mig tilbage.

Scen. 12.

Herman. Geske. Jacob. Henrich.

Jacob. Om Forladelse, at jeg gaaer saa lige ind, uden at lade mig anmelde. Jeg har noget at sige som ligger Magt paa, derfor er det at jeg er saa dristig.

Herm. Hvad er der nu paa færde?

Jacob. Jeg havde den Lycke før, at bringe den Tidende, at Raadet havde udvalt jer til Bormester. Nu kommer jeg med en anden Tiidende.

Herm. Hvordan? Jeg troer aldrig Raadet har betenckt sig siden.

Jacob. Ney langt fra det, de veed alt for vel, hvad for en Mand de har udi jer.

Herm. Det skulde jeg selv tæncke.

Jacob. Ney det jeg har andrage, er gandske noget andet. Jeg kand let forestille mig, at I behøver Penge til at sette dend Stand fort, som I nu er kommen udi. Og som I til ald Lycke er Enckemand, og jeg veed en Encke til eder paa nogle og 80 tusinde Marck L. saa tager jeg mig den Friheed, at giøre eder det Forslag.

Geske. Nogle og 80 tusinde Marck L.

Henr. Det er fleere Penge end jeg har.

Herm. Lad mig omfavne eder for det Forslag, min ærlige Jacob von Lübeck, I er mig en oprigtig Ven, det bekiender jeg, og eders Navn vil tidt nævnes i min Historie; Det er forun-

der-

derligt, at ald min Lycke skal komme igiennem eders Hænder. Kom lader os trinde ind for os selv, og tale videre med hverandre om den Sag.

Henr. Saa komer Lycken paa eengang. (abeunt.)

ACTUS IV.

Kandestøberens Stue.

Scen. 1.

Henrich med en Kiorl paa, som icke passer ham. Peter bag efter, som leer ham ud og pæger Fingre af ham.

Henr. Lee af Fanden og icke af mig.

Peter. Har jeg seet saa galt Tøj i mine Dage, ha, ha!

henr. Hvem der icke vil see mig kand lucke Øyene til.

Peter. En Kiorl som henger ham til midt paa Beenene, hi, hi, hi.

Henr. Saa skal jeg dis mindre voxe fra den.

Peter. Der er saa viid, at hand kand drovne deri, ha, ha, ha.

henr. Saa har jeg icke nødig at legge den ud i Siderne.

Peter. Og den Disskdask paa Skuldrene, ha, ha, ha.

henr. Jeg gad givet dig en Disskdask paa din Kieft.

Peter. Tør du snacke om Disskdask paa Kieften, husker du vel, det er icke ret længe siden, da jeg kunde give dig saa mange Mundddaske som jeg vilde.

Ja

Henr. Ja det var den Tiid. Nu har Tiiden forandret sig og nu har jeg Rang over Dig.

Peter. Rang over mig, hvorledes gaar det til.

henr. Det gaar til som det bør gaa til; Min Mester er bleven Borgemester, og derfor er jeg og sprungen i Beyret, veed du icke at Tienerne regne deris Rang efter Herren.

Peter. Jo, jo.

henr. Det er saa min Syl sandt, troe mig nu.

Peter. Jo, det skulde jeg troe saa let.

henr. Saa spørg da hans egen Moder ad, der kommer hun.

Peter. Det tør jeg og nock giøre.

Scen. 2.

Peter. Henrich. Geske pyntet, men Comique, med en Hund i Armen, kommer ganske ærbar og stemmig ind.

Peter. Siig mig nu ret Mutter, om det er sandt, som Henrich staar her og sladdrer.

Geske. Min Søn siger, at jeg efterdags icke skal lade mig kalde ved det gemeene Navn Mutter.

Peter. Deri maae I giøre for mig ligesom I selv vil, men jeg vilde kuns sige eder at Henrich staar her og vil binde mig den Løgn paa Ermet, at Mester Herman er bleven Borgermester.

Geske. Løgn paa Ærmet. Ha! ha! Gid een saa vist vilde lyve mig paa, at jeg var en Snees Aar yngere end jeg er.

Peter. Er det da sandt, at hand er Borgemester?

Geske. Hvad andet, og endda regierendes Borgemester dertil. Det

Peter. Det er noget stort. Hvem kunde tænke det?

Henr. Seer du nu vel.

Peter. Hvad er I da bleven, imedens I bær paa den Hund?

Geske. Ha! ha! ha! det maae jeg lee af. Hvad dog gemeen Mand icke forstaar sig paa Fruer-Noder. Veed din Gieck icke saa meget i Verden, at mand skal have sig en Hund til Compagnie, og for Anlednings skyld til Discours.

Peter. Det har jeg aldrig hørt før. Hvem siger saa?

Geske. Det siger min Søn Borgemesteren, I maae troe, hand er udlært paa saadanne høje Ting trotz nogen, og jeg veed icke hvor den Mand kand have alt det i sit Hoved.

Peter. Saa er det dog vist, at hand er bleven Borgemester.

Geske. Gid jeg maae blive en Hosekone om det ikke er sandt.

Peter. Hillemen, da er det ret ilde for mig, at jeg har lagt mig ud med ham; Jeg er bange hand er endnu vreed paa mig, og skal hindre mig at komme i Lauget, vil I icke tale et got Ord for mig til ham.

Geske. Jeg veed icke om det er mig i denne Stand anstaaelig, at tale et got Ord for eder, før jeg har spurt min Søn derom. Men ellers troer jeg nock, at hand, som Borgemester, ikke tæncker paa det som er vederfaret Kandestøberen, thi den Regel har hand givet mig selv; Der kommer hand, I kand selv tale til ham derom.

Scen.

Scen. 3.

Herman. Geske. Henrich. Peter.

Herm. Mama! jeg savnede eder af Stuen, og maatte derfor giøre mig et Ærinde ud, for at sige eder, at I icke saa skal løbe fra de Fremmede.

Geske. Hvor kunde jeg blive i Stuen med dend Hund, som begyndte at ryge saa jeg maatte holde for Næsen, og jeg maatte gaae ud med ham i Tide, før den Lugt kom til de Fremmede. (Peter staar imidlertid og krummer sig.)

herm. Bagatelle, det er kun i eders Næse indtil I bliver vandt dertil, I kand jo icke heller endnu taale Lugten af Caffee, men naar I kommer i dermed, saa bliver begge Deele eder en Vederqvægelse. Hvad synes eder ellers om det Fruentimmer, som mig er foreslagen til at ægte. Har hun icke ret Frue-Miiner?

Geske. Jo hun kand brav kneyse med sin Nacke.

herm. Føer hun icke ret Fruer-Discours?

Geske. Jo, mand kand icke faae et Ord indført.

herm. Og foruden alt dette saa eyer hun 85000 Marck L.

Geske. Ja det er endnu meer end ald Resten.

herm. Jeg troer jeg slaar til paa Timen.

Geske. Ligesom Bormesteren vil.

herm. I maa endelig følge ind med, og flittig omgaaes hende, thi af hende kand I lære at være Frueragtig. Men hvad vil denne?

Geske. Det er Peter, hand vilde — — — Kand I icke nu tale, seer hvor I staar.

Peter. Jeg skammer mig ved at see Mester i saadan

dan Herlighed, derfor sidder Ordene udi min Hals. Ellers vilde jeg nock bede om, at Mester vilde hielpe mig i Lauget.

Herm. Vil din Slyngel nu søge Hielp hos mig. Husker du icke sidst den viise Kiæft du brugte, nu faaer mand lade dig pænitere derfor, det er Synd andet. (abit.)

Peter. O! Mutter, tal dog for mig.

Geske. Jeg kand icke hielpe jer min Ven. [abit.]

Peter. O! min kiære Henrich, skyd dog et got Ord til.

Henr. Nu er jeg kiære Henrich, naar det gaaer i Knibe. Jo fickstu icke Pæren.

Peter. Det er ligemeget, jeg veed endda Raad.
àparte Ariancke Skredders, Mutters Naboeske og Dus-Søster hun skal tale til Mutter for mig, saa skal Mutter nock tale til Mester, det gaaer an. [abit.]

Henr. Jo, jo, jeg skulde tale til Borgemester for ham, det første hand pægte; Det var dend rette Viis skal I see, at giøre sig selv for nær. Ney jeg veed bedre at løbe derpaa end saa. Det er den Post, som skal skaffe mig mine meeste Accidentier. Thi naar nogen vil tale med Borgemester, saa siger jeg, hand er ikke hiemme. Siger de, at de saae ham i Vindevet, svarer jeg, det vil intet sige, hand er dog icke hiemme. Folck i Hamborg veed strax hvad saadan Svar betyder; De sticker Henrich en Daler i Haanden, saa kommer Herren strax hiem, er hand u-passelig, saa bliver hand strax frisk. Er der Fremmede hos ham, saa gaaer de strax bort. Ligger hand

saa

saa staar hand strax op. Men see der kommer en fremmed Mand, paa ham faaer jeg at øve min Konst.

Scen. 4.

Henrich. Libertinus.

Libert. (Griber i Buxe-Lommen). Jeg vilde have den Ære at tale med Borgemester.

henr. (àparte.) Den Mand veed at leve, hand griber strax i Lommen. (til Libert.) Ja min Herre hand er hiemme, nu skal I strax faae ham i Tale.

[Henrich recker Haanden frem, men den anden tar sit Uhrverk op og seer paa.]

Ltbert. Det havde jeg aldrig tænckt at Klocken var saa mange.

henr. Og jeg langt mindre, at det gieldte Uhrvercket.

Libert. Hvad er det I siger?

henr. Jeg spørg hvem hand vil tale med.

Libert. Med Borgemester.

henr. Hand er icke hiemme.

Libert. I sagde jo nylig at hand var hiemme.

henr. Saa har vi icke forstaaet hverandre.

Libert. (àparte.) Men hvi vil jeg ogsaa selv sette ham paa Prøve, mon jeg icke giør bedre, at jeg bruger andre dertil. Jeg har jo Advocater, Laugene, og hvem jeg ellers vil pæge paa, til min Tieniste, jo det skal blive derved. (abit.)

henr. Seer I vel til den Snydere. Du skal nock see, at Borgemester staar paa Pinde for dig.

Scen.

Scen. 5.

Henrich. Anton. Engelke.

Eng. See Henrich, estu her?

Henr. Ja Frøcken.

Ant. Hvem er det du kalder Frøcken?

Henr. Ingen anden end eders Brud, gode Herr Doctor Luris. Vormester vil endelig, jeg skal kalde hende saaledes. Det første jeg kom her i Huuset, da heed hun Madmeselle Engelke. Da hnn blev forlovet med eder, saa maatte vi strax kalde hende Jomfrue; Men nu hendis Fader er bleven Borgemester, saa maa hun nødvendig legge at være Jomfrue, for at være Frøcken.

Eng. Gaa ind Henrich og fly os at vide, om de Fremmede endnu ere i den anden Stue.

Henr. Det skal skee. (abit.)

Scen. 6.

Anton. Engelke.

Ant. Nu ere vi for os selv, og kand derfor tale dis dristigere. Siger mig engang hvad dømmer I om denne Handel, og hvad meen I her vil blive af?

Eng. Jeg kand nock sige for min Part, at jeg ikke kand begribe, hvorledes Raadet er falden paa de Tancker, at giøre min Fader til Bormester, jeg seer ingen Overeenstemmelse imellem en Kandestøber og saadan høy Embeds-Mand. Og det meeste jeg frygter for er, at siden hand er kommen i den Stand, hand da skulde tage sit Ord tilbage, naar hand faaer at viide, at I kuns er Bildhugger. Det

Ant. Det er en Ting, som og giør mig varm om Ørene, naar jeg tænker derpaa, og jeg er færdig at blive gal, naar jeg forestiller mig, at jeg skulde gaae glip af jer, fordi Raadet har begaaet den Daarlighed og giort eders Fader til Borgemester.

Eng. Det beste jeg kand raade eder, er, at holde gode Miiner det længste skee kand, og kuns blive ved at bilde ham ind, at I er Doctor, jeg skulde dog troe, at Raadet paa det sidste maae komme i Opliusning, og fortryde at de har giort en Kandestøber til Borgemester; Eller og min Fader kand hielpe eder til een Bestilling.

Ant. Der duer jeg slet intet til.

Eng. Siig icke det. I veed icke med hvad liden Forstand Verden regieris, og jeg troer der sidder mangen en Mand i Bestilling, der forstaar den lige saa lidet som I.

Scen. 7.

Henrich. Anton. Engelke.

Henr. De Fremmede ere allesammen borte, undtagen eders ny Stif-Moder, hun er der endnu.

Eng. Mon jeg skal troe der bliver noget af med det Parthie?

henr. Hvad andet, det er alt klappet og klart. Eders Fader har alt givet hende Gaver, og de snacker alt om, at holde Bryllup.

Eng. Da maae jeg hen og see det Dyr. Far vel saa længe. (abit.)

Fe-

Ant. Far aldrig ilde. Men det bliver nock paa Tide for mig at gaae hiem.

henr. Icke endnu om jer behager, jeg har en besynderlig Scrupel paa mit Hierte, som jeg længe har tænckt at høre een lærd Mands Betænckning over, og nu der gives denne Leylighed at vi ere alleene, saa vil jeg bede, at I vil høre mig. Jeg gad gierne vidst hvorfor Mandfolck bucker og Fruentimmer nejer naar mand hilser dem, item hvorfor hiine gaaer med Buxer og disse med Skiørter, item hvorfor Mandfolckene har Skieg om Munden og Fruentimmeret — — —

Ant. Jeg er icke saa lærd som I tæncker, og jeg er for ringe at opløse saadanne Ting.

henr. Ja det har gode Veye. Jeg mercker nock at det er kuns en Ydmyghed af eder icke at ville rose sig selv.

Ant. Jeg er kuns en Skole-dreng imod andre lærde Folck, og jeg tilstaar gierne, at jeg har taget Doctor Titul længe før jeg den fortiente.

henr. Der er saa mange som giør saa, men derfor kand I nock svare mig paa mit Spørsmaal.

Ant. I faaer at vente Svar derpaa af en Mand som er mere Høylærd end jeg. (abit.)

henr. Ney see om mand kand blive klog af de Lærde. De ere saa paaholden paa hvad de veed, at ingen kan locke det ud af dem; Men jeg skal nock passe ham op paa en anden Tiid, at hand icke skal undgaa mig, og jeg troer jeg løb i dette Øyeblik efter ham, var det icke at

Vor-

Bormesters Moder kommer der, og jeg icke veed, om hun har mig noget at befale.

Scen. 8.

Geske med Hunden. Henrich.

Geske. Henrich! vær snatt og fly mig en Stoel, at jeg kand sette mig og lee, før min Mauge sprecker.

henr. Tænckte jeg icke nock her blev noget at befale.

Geske. (Sætter sig) Hi! hi! hi! jeg er glad, at jeg er kommen for mig selv, og kand lee saa meget jeg gidder, hi! hi! hi!

henr. [leer med.]

Geske, Henrich, hvoraf leer du?

henr. Af det samme som Fruen.

Geske. Veed du da hvoraf jeg leer.

henr. Hvorfor skulde jeg just vide det? Mand leer saa tidt per Compagnie, og veed icke selv hvorfor.

Geske. Der skaltu viide. Min Søn Borgemesteren hans Kiæriste vilde kysse min Hund, og hand havde nær bidt hende i Næsen. Ha! ha! ha! ha!

henr. Det havde jo icke været noget at griine af.

Geske. Havde du kuns, ha! ha! ha! seet den Miine, hi! hi! som det stackels Beest i sin Eenfoldighed giorde dertil, ha! ha! ha! hi! Du kunde u-muelig bare dig. ha! ha! ha! Henrich! jeg maa lee, saa jeg maa holde paa min Mange. hi! hi! hi! hi! hi! Jeg er kommen i med at lee, saa jeg kand icke holde op igien. (leer.)

Scen.

Scen. 9.

Ariancke. Geske. Henrich.

Arian. Ach! min leve Søster Geske, det er mig kiert at finde dig i saa god Humeur.

Geske. Min leve Søster Geske! Pfuy det Ord kand alleene giøre mig saa ærbar, at jeg icke kand lee et Øyeblick længere.

Arian. Er det sandt at din Søn er bleven Borgemester? Det er mig saa kiert som om een havde givet mig 2 Marck. Lad nu see at du icke bliver storagtig, men kiendes ved dine gamle Du-Søstre.

Geske. [Svarer intet]

Arian. Men hvorledis kom det sig Søster, at din Søn slap saa til at blive Bormester. Jeg veedste icke et Ord deraf før du sendte Bud til mig og begierede min Hund til Laans, og min Mand kunde icke troe det er sandt, før Peter kom, som soor og forbandte sig derpaa, at hand havde talt med Bormesteren selv.

Geske. [Svarer intet.]

Arian. Du sidder i Tancker Søster, jeg spørg hvorledes din Søn er sluppen til at blive Bormester. Er det nu Tiid at være Melancholisk?

Henr. I maa bruge lidt meer Respect, lille Madame, for Bormesterens Sviger-Moder.

Arian. Ney min Troe bruger jeg ingen Complimenter med Søster Geske; thi vi har været som et Liv og Siæl.

Geske. Henrich! spørg den Kone hvad hun vil.

Arian. Det giøres icke nødig, jeg kand nock siige det

det u=adspurt. Din Søns gamle Svend Peter vilde gierne i Kandestøber=Lauget, og har bedet mig, at interrumpere for ham hos dig, nu maa du slet icke sige mig ney.

Geske. Henrich! Hvad det dog er en Piine at omgaaes med disse gemeene Folck. Henrich! du skal faae en Ulycke dersom du indlader nogen Borger=Kone herefter.

Arian. Slap hun derud. Ja det er den rette Viis. Er du alt bleven saa stooragtig?

Geske. Moorlille, jeg kiender hende icke.

Arian. Det er ligemeget, saa kiender vor HErre mig. Naar du har trængt til Penge saa har du nock kiendt mig. Du kandst icke viide, min Mand kand blive det samme, som din endnu før hand døer.

Henr. Vil I skieldes, saa maae I gaae herud.

Arian. Jeg skal nock gaae, men jeg vil have det med mig, som hører mig til. Fly mig min Hund igien.

(Hun vil tage Hunden fra Geske, Geske trettes med hende om Hunden.)

Geske. Ney see hvilcket et skarnagtig Menniske, der icke kand laane mig en Hund.

Arian. Hvorfor skulde jeg laane jer noget naar I icke til kiendes ved mig. Jeg vil have min Hund igien og det strax paa Timen. [tar Hunden, abit.)

Geske. Hvilcken en u=forskammet Kierling. Tvuy vore dig det Beest du est.

Henr. (som vil styre til Rette imedens Geske skielder) Gode Frue!

Geske. Din Mær.

Dy=

henr. Dydige Frue!

Geske. Din Taske.

henr. Velbaarne Frue!

Geske. Din Tæve.

henr. Naadige Frue!

Geske. Din Kieltring-Qvind. Du skal vist nock faae en Ulycke for det.

Scen. 10.

Herman. Mad. Mandkiær. Geske. Engelke. Henrich.

Herm. Hvad er her paafærde, imedens I er saa vreed?

Geske. Har jeg icke Aarsag at være vreed, meen du icke, min Søn, at Ariancke Skredders var saa u-forskammet og tog sin Hund med Magt fra mig.

herm. Det var meget u-betænckſom.

Geske. Ja maa du icke sige det. Lad mig nu see, min Søn, at du, som Bormester, bruger din Myndighed, og lader baade hende og hendes Mand ja hendes gandske Famille forviises Byen, for saa skarnvurn et stycke skyld.

herm. Jeg skal nock vide at finde dem i sin Tiid. Hunden ligger der Fanden lav paa, det var dog et arrig Beest, som vilde bide brav Folck i Næsen, men det hun icke har bedre Respect for min Moder end saa, skal komme hende dyrt nock at staa. Imidlertiid saa fører jeg nu min Kiereste hid for at sige eder, at Giftermaalet imellem os er besluttet, og saaledis stadfæstet at det icke kand ryckes. Hvad siger I dertil Mama?

Geske. Tres humble Serviteur.

Ja

Md. M. Ja min Kiereste har nu saa vidt stadfæstet voris Egteskab ved de første Præliminarrerier, at det icke kand kuldkastes, og Brøllupet skal følge med det allerførste.

Geske. Tres humble Serviteur.

Herm. Jeg har nu den Lycke, at faae en Egtefælle som veed at føre sig op efter min Stand.

Md. M. Den Lycke maae jeg rose mig af. (til Geske) Er det icke sandt.

Geske. Tres humble Serviteur.

Herm. Og hun har lovet, at giøre mig til sin Arving, om vi skulde døe uden Livs Arvinger.

Geske. Tres humble Serviteur.

Herm. Jeg kand forsicre eder, at intet Parthie i Verden kunde været mig til større Fornøyelse, og jeg havde icke været saa vel tilfreds, om end den Tyrckiske Keyser selv havde tilbuddet mig sin Daatter.

Geske, Men I taler intet om, hvorledes vor Rang falder, og hvem der skal have Fortrindet, enten hun som eders Kone, eller jog som eders Moder.

Md. M. Det forstaar sig selv, at jeg som bliver regierende Bormesters Frue skal gaae øverst.

Geske. Ney om Forladelse. Det forstaar jeg anderledes. Havde min Sal. Daatter icke lagt sig til at døe, saa havde I icke faaet ham til Mand, derfor bør jeg have Fortrindet.

Md. M. Hvorledes det mit Hierte! skal jeg icke gaae øverst?

Geske. Hvorledes det min Søn! skal jeg icke gaae øverst?

Herm. Jeg skal skaffe eder begge ret, saa I skal være

re fornøyet, men den Sag vil tagis nærmere i Betænckning.

Md. M. Jeg vil da vente paa Resolution og imidlertid tage Affkeed saa længe. (abit.)

Herm. Og jeg skal have den Ære at ledsage min Engel til Vognen, (abit.)

Scen. 11.

Geske. Engelke. Henrich.

Geske. Jeg viger hende dog icke en Fingersbred, jeg var tilfreds, at Keyseren selv dømte mig dertil.

Eng. Men hvad vil I være saa prutten paa saa ringe en Ting, kand det icke være ligemeget hvem der gaaer øverst og hvem der gaaer underst.

Geske. Kalder du det en ringe Ting, at faae sin rette Rang. En Sag som eens Ære beroer paa.

Henr. Det er eftertænckeligt, beroer eens Ære paa, at faae sin rette Rang, hvorlet kand da en ærlig Mand skilles ved sin Ære.

Eng. Ney Henrich, det er kuns Narrerie at tænke sligt. Rangen giør Folck hverken ærligere eller rigere, og at være saa hengiven til sin Rang, er kuns at viise sin Uforstand.

Geske. Ja, snack kun hen i Togget. Hvem der vil give sin Rang bort, maa gierne giøre det for mig. Jeg skal nock vide at passe maa min. Og naar jeg seer at mand icke vil give mig min rette Rang, saa skal jeg nock ramme at tage den selv, om det end var i Kircken. Det er slet ingen Skam at passe paa sin Rettighed. (abit.)

Scen.

Scen. 12.

Herman. Engelke. Henrich.

Eng. Jeg vil ønske mig saa lyksalig, at jeg aldrig maa faa en Rang-Orm i Hovedet, thi den er icke god at faae cureret.

Herm. Henrich, gack hen og see hvem der bancker paa Døren. (Henr. abit.) Hvad er det du taler om Rangen min Daatter?

Eng. Jeg staar og forundrer mig over Beste-Moders Daarlighed, at hun er saa hengiven til Ærgierighed, og vil have høyere Rang end hende tilkommer.

Herm. Ja det er en gal Sag nock, den eene er min Sviger-Moder, og den anden er min Kone, hvem jeg giør imod, den faaer jeg en Ulycke at drages med. Skam faae jeg om jeg ret veed hvem det egentlig tilfalder.

Eng. Om min Fader saa synes, saa vil jeg see at tale med begge, og udforske, hvem af dem meest skulde være tilbøyelig, at lade sig sige. (abit.)

Herm. Ja giør det min Daatter, du giør mig en stor Tieniste dermed. Jeg kand svære paa, at, siden jeg blev Bormester, har det meest falden mig besværlig, at faae mit Huus regulered efter min ny Stand og Værdighed, og jeg troer at det icke skulde koste mig halvparten saa megen Umage, at regulere en heel Staat, som var kommen i Vildereed. Hvad vil jeg sige halvparten saa megen Umage; jeg tør sige slet ingen Umage imod dette; thi hvorledes Staats-Affairer, og hvad der hører til mit

mit Embede, skal foranstaltes, det veed jeg uden ad paa mine Fingre, men ved at regulere mit Huus forefalder hver Øyeblik noget nyt, som jeg icke har været bereed paa.

Scen. 13.

Herman. Henrich.

Henr. [Med en stoor Packe] Her er en Hob Papier fra Syndicus, som Bormesteren skulde igjennemsee og give sit Betænckende over.

herm. Det er jo noget tiilig, thi jeg har jo icke endnu været i Raadstuen.

henr. Derfor sagde og Buddet, at det var angaaende nogle Sager, som Raadet loed ankomme paa den regierende Bormesters Skiønsomhed, og at mand icke havde kundet oppebie den Tiid indtil Bormesteren kom i Raadstuen, thi det var Ting som hastede.

herm. Det maae jeg troe. Det er endelig og ligemeget, nu eller siden, det skal dog engang være, og jeg gaaer med Glæde til de Forretninger, som jeg saa længe har længtes efter. Jeg er icke saa sindet, at jeg enten for Mageligheds skyld, eller fordi jeg icke kand komme til rette dermed, skylde skye, selv at legge Haand paa mine Embedes Forretninger, og derfor holde mig een Fuldmægtig, til at forrette Tienisten, ney jeg har selv alt for got et Hoved til at være ørckesløs, og jeg gidder gierne arbeydet i de Ting, som jeg har Ære af. Henrich flye mig en Stool at jeg kand sætte mig, og see hvad det er for Sager, som Syndicus har sendt.

henr. Her er en Stool, Men — — —

Hvad

Herm. Hvad vil du sige med dit Men?

henr. Der er ogsaa to Advocater ude, som begiere at tale med Bormesteren. Det er saa men to brave skickelige Mænd, det er Synd at lade dem staa paa Gaden.

herm. (Sætter sig) Saa lad dem da komme ind. (Henr. abit)

Jeg giør nock best, at jeg expederer dem først; thi at lade dem bie indtil jeg bliver færdig med det jeg har fra Syndico, vil vare forlænge, og det de kand have at anbringe, kand snart være hørt. Men see der kommer de alt.

Scen. 14.

Herman. 1 Advocat. 2 Advocat.

1 Adv. Vi ønsker af inderste Hiertens Grund Velbaarne Hr. Bormester Lycke til denne høje Værdighed udi vor Stad, og haaber at hand i Mildhed, Forsigtighed og Aarvaagenhed icke skal give nogen af sine Formænd efter, saasom Hands Velbaarenhed har banet sig Veyen til dette høye Embede, icke ved Rigdom, Slegt eller Venner, men alleene ved sine bekiendte stoore Dyder, Lærdom og Erfarenhed udi Staats-Sager.

herm. Tres humble Serviteur.

2 Adv. I sær glæder vi os over at have faaet saadan Øvrighed, der icke alleene har over menniskelig Forstand. — — —

herm. Jeg tacker Gud.

2 Adv. Men som har Navn at være venlig imod alle, og giøre til sin største Fornøyelse, at høre Folckes Klagemaal og hielpe dem til rette. Thi jeg

jeg kand sige, at jeg var nær daaned af Glæde, da jeg først hørte de Tidender, at Valet var falden paa Herr Bormester von Bremenfeldt.

1 Adv. Nu ere vi i Dag hidkommen, først for at aflegge vor underdanige Lyckønskning. Dernest at raadføre os med hans Eminentz udi en Tvistighed som har reyst sig imellem vore Principaler.

2 Adv. Denne Tvistighed havde vi begge besluttet at lade dømmes udi ved Lov og Ret, men vi har betænckt os siden, og, for at undgaae den Tiids Spilde og de Omkostninger, som fødes af Rettergang, at underkaste os Hr. Bormesters Sigelse, hvorved vi lover at lade det forblive.

1 Adv. Begge vore Principaler ere Naboer, men der er et flydende Vand, som skiller deris Jord fra hinanden. Nu er hendet sig for 3 Aar siden, at Vandet har løsnet et stoor stycke Jord fra min Principals Grund, og ført det hen til min Contrapartes Agre: Nu bliver Questio om hand skal beholde det. Derfor vil jeg forestille dette: Nemo alterius damno debet locupletari. Her vil jo hans Principal beriige sig med min Principals Skade, og det striider jo imod æqvitatem naturalem. Er dette icke saa Hr. Bormester?

herm. Jo det er u-billigt, at begiere saadant. I har Ret Monsieur.

2 Adv. Men Justinianus siger jo udtryckelig libro secundo Institutionum titulo primo de Alluvione

herm. Hvad pocker bryder mig, hvad Justinianus eller

eller Alexander Magnus siger, som levede maaskee nogle tusinde Aar førend Hamborg blev bygt, hvor kand de dømme i Sager, som icke var til i deris Tiid.

2 Adv. Jeg haaber dog icke, at Eders Magnificentz forkaster de Love som heele Tydskland har underkastet sig.

herm. Det var icke saa meent. J forstood mig icke ret, jeg vilde kuns siige — — — (hoster) Vær saa god og siig videre frem eders Paastand.

2 Adv. Saadanne ere Justiniani Ord: Quod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, jure gentium tibi acqviritur.

herm. Trum tram trim trom trem. Hvad Fanden er det. J taler saa forbandet hastig, siig mig det meere tydelig.

2 Adv. (langsom) Quod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, jure gentium tibi acqviritur.

herm. J har en forbandet gal Udtale i det Latinske Sprog, tal eders Moders Maal, det kommer J bedre af med.

2 Adv. Justiniani Ord ere saaledes: Hvad som en Flood river fra en andens Ager og kaster til din, det er dit.

herm. Ja Justinianus har saa vidt ret, thi det var en brav Mand. Jeg har ald for stoor Respect for ham, at jeg skulde underkiende hans Domme.

1 Adv. Men Hr. Bormester! Min Contrapart læser Loven, ligesom Fanden læser Bibelen. Hand glemmer det som følger strax paa. Per allu-

alluvionem autem videtur id adjici, quod ita paullatim adjicitur, ut intelligi non possit, quantum qvoqvo temporis momento adjicitur.

Herm. à parte Det er en Ulycke med det Latin de misker iblant, jeg troer de forstaaer icke selv hvad de siger. Det er en Ting som bør afskaffes ved Rettergang, det forderver Meeningen saa ilde. Messieurs det giør mig ont, at jeg icke har Tid at høre eders Sag denne gang fuldkommen, den er vidtløftigere end jeg tænckte.

1 Adv. Ach! Herr Bormester, siig os da med et Ord hans Meening?

herm. I har begge To ret, hver paa sin Maade.

2 Adv. Hvorledes kand vi have ret begge to? Jeg meener, at naar jeg har ret, saa har min Contrapart u-ret; Justiniani Lov er udtryckelig for mig.

herm. [à parte] Jeg havde aldrig tænckt, at det var saa tungt at dømme to Parter imellem, jeg vil gaae og see jeg kand faae Henrich til at forliige dem.

1 Adv. Jeg har jo beviist at Justiniani Ord ere for mig.

herm. Ja det er sandt, Justinianus er for jer begge. Hvorfor Dievelen forliiger I da icke Sagen.

2 Adv. Lad os nu høre hvad Hugo Grotius siger.

herm. Jeg gir baade jer og Hugo Grotius Døden og Dievelen. Hvad har jeg med Hugo Grotius at bestille? hand var en Armenianer, hvad kommer os de Love ved som Folck giør Fanden i Vold hen i Armenien?

Men

1 Adv. Men Hr. Vormester, Justinianus — — —

herm. I kiender icke Justinianus saavelsom jeg, naar hand henger Kaaben paa begge siider, saa er det ligesaameget, som hand vilde sige disse Ord: Gaaer hen i Skabhalse og forliiger Sagen.

Begge. Men Sagen kand icke forliiges — — —

herm. Saa kand jeg icke heller faae Tiid at døm- me paa den. Jeg har en Packe Documen- ter, som heele Stadens Velfærd beroer paa, det er meere end et lumpen stycke Jord, som I trettes om, jeg kand icke forsømme mine rette Staats-Sager for jer skyld. (abit.)

1 Adv. Den gang fick vi ingen Dom.

2 Adv. Og vi faaer vel aldrig nogen af ham.

1 Adv. I det mindste har vi giort ham bange for Ju- stitz-Sager, det skal jeg svare til.

2 Adv. Saa har vi og derved udrettet voris Com- mission, saa den gode Hr. Libertinus kand væ- re tilfreds med os.

1 Adv. Lad os nu gaae hen og fortælle ham hvorle- des dette er løben af.

2 Adv. Jeg følger med, maaskee der kunde være no- get meere til hans Tieniste. (abeunt.)

ACTUS V.

Kandestøberens Stue med et Bord midt paa Gulvet.

Scen. 1.

Herman. Henrich.

Herm. (Med en Bog i den eene, og nogle Do- cumenter i den anden Haand.) Det er icke

saa

ſaa let, at være Bormeſter ſom jeg tænckte. Henrich! Jeg har faaet her nogle Sager at igiennemſee, ſom Fanden ſelv icke kand hitte Reede udi. Jeg har consuleret denne Bog, ſom er den Politiſke Nachtiſch, men der er icke et Ord deri, om det jeg vilde. Men jeg faaer ſee hvorledes jeg reeder mig ud deraf. Alting er tung i Begyndelſen. Fly mig en Stool, jeg maa ſee dem endnu engang igiennem. (Hand setter sig og rager i Papirerne, seer snart i dem snart i Bogen, og gir tilkiende med Geberder at hand iche kand blive klog derpaa.) Henrich!

Henr. Ja Herr Bormeſter.

Herm. Hvad er det for Allarm du giør, kand du icke ſtaae ſtille?

Henr. Jeg rør mig icke af Steden Herr Borgemeſter.

Herm. (Efterat hand har tørt Sveeden af sig, og mediteret kaster Pennen af Haanden og siger) Henrich!

Henr. Herr Bormeſter.

Herm. Du ſkalt faae en Ulycke ſtaar du icke ſtille, det er den anden gang du har forſtyrret mine Concepter.

Henr. Jeg giorde min Troe icke andet, end jeg ſtak min Skiorte ind, og maalede paa mine Been hvor meget min Kiorl var for lang.

Herm. Henrich!

Henr. Herr Bormeſter.

Herm. Gack ud og ſiig til de Kierlinger, ſom raaber paa Gaden med Øſters, at de maa icke raabe i denne Gade hvor jeg boer; thi det forſtyrrer mig i mine Politiſke Forretninger. Hør

Henr. Hør I Østers-Kierlinger, I Canallier! I Caronier! I u-forskammede Tasker! I Egtemands Horer! Er der ingen Skam i jer, at I tør raabe saadan i Bormesterens Gade, og forstyrrer ham i hans Forretninger.

Herm. Heyrich!

henr. Herr Bormester.

herm. Holt op igien dit Beest.

henr. Det giør og ingen Gode, thi dersom — — —

herm. Ingen Snack meere, staae stille og holdt Munden.

henr. Det bancker.

herm. Saa luck da op.

henr. Hvem vil I tale med?

Scen. 2.

Herman. Henrich. Borger.

Borg. Jeg er Oldermand for Hattemagerne. Jeg har noget at klage for Bormester.

henr. Her er Oldermanden for Hattemagerne med nogle Besværinger.

herm. Ey! Jeg kand icke have meere end een Ting i Hovedet paa eengang, spørg ham hvad det er.

Borg. Det er for vidtløftig, jeg maa tale med Bormester selv. Det kand være giort paa en Tiime, thi mine Klagemaal bestaar kuns i 20 Puncter.

henr. Hand siger, hand maa tale med Bormester selv; thi hans Puncter bestaar kuns i 20 Klagemaal.

herm. Gud bedre mig arme Mand, jeg er gandske fortumlet i mit Hoved allereede, lad ham komme nærmere.

Ach

Borg. Ach Herr Bormester! jeg fattige Mand har lidt stoor Uret, som Bormester nu strax skal begribe, naar hand faaer det at høre.

herm. I maa forfatte det skriftlig.

Borg. Her har jeg forfattet det paa 4 Arck.

herm. Henrich, der bancker igien.
(Henrich gaar til Døren.)

herm. Det er en heel Hob som I der har skreven samen.

Borg. Det er ogsaa en heel Hob Uret som os skeer.

herm. Hvem var det Henrich?

henr. Det var denne Mands Contrapart

herm. Lad ham fly dig sit Indgivende, bliver kuns begge I gode Mænd i Forstuen saa længe. Henrich! (Borg. abit.)

Scen. 3.

Herman. Henrich.

henr. Ja Herre.

herm Kand du icke hielpe mig noget til rette, jeg veed icke hvilcket jeg skal giøre først. Læs op for mig Hattemagerens Paastand.

henr. (Læser) Vel - baarne - Høylærde Strenge faste Herr Bormester.
Af denne her - lige Byes lov - lige Borgerskabs anseelige Laug, fremstiller sig som en første-Grøde jeg underskrevne u-værdige Oldermand for det anseelige Hattemagers Laug, og næst forhen aflagt saa ærbødig som kierlig g r a, gra, t u, tu, l a, la, gratula, t i, ti, gratulati, o n, on, gratulation over at see en saa værdig og høy op-liust Mand ophøyet, til en saa høy Høy-hed, andrager i dybeste Ydmyghed, een af de største, farligste

og

og veder= st y g, styg, vederstyggeligste Mis=
bruge, som de vandartige Tiider, og meere
vand-artige Mennisker haveført i Brug her
i denne Stad, i Haab at eders Herlighed der=
paa vil raade Bod. Sagen er denne, at at,
at K r e m, Krem, m e r, mer, Kremmer, n e,
ne, Kremmerne her i Staden bær aldeeles in=
gen Frygt eller Undseelse for, offentlig at selge
og falholde heele stycker af et slags Klæde, som
de lade væve af C a, Ca, st o r, stor, Castor,
og falde og tit den gruelige Dum=Dum=Dum=
d r i, dri, Dumdristighed, at de deraf lade væ=
ve Strømper, da det dog er bekiendt at Bever=
haar hører alleene vor Profession til. Naar
det nu maatte behage min Herr Bormester at
overveye efterfølgende 24 Aar-sager og Rai-
sons, nemlig 1. at det af Alders Tiid har væ=
ret en almindelig S k i, Ski, c k, hvad siger det,
S k i c k, Skick, ja en almindelig Skick og
Landsbrug, ey alleene her, men over heele Ver=
den, at bære Castor=Hatte, som med mangfol=
dige C i, Ci, t a t, tat, Citat, i o, jo, Citatjo,
ney Citationer af Historien, som og lovlig der=
over førte Tingsvidne kand beviises. 1. af Hi=
storien —

herm. Spring over Historien.

henr. 2. Af Tingsvidner, at Adrian Nielsen gam=
mel 79 Aar kand erindre sig, sin Faders Ol=
de=Fader har sagt — — —

herm. Spring ogsaa over hvad hand har sagt.

henr. At det er en u=maadelig Overdaadighed at
bruge saa kost-bare Haar til Strømper og
Klæ=

Klæder, som strider imod ald god O r, Or, d e n, den, Orden og Skick.

herm. Nock, nock, Henrich. Jeg begriber at Oldermanden har ret.

henr. Men jeg har hørt at en Ovrighed maae altid høre begge Parter førend hand fælder Dom, skal jeg derfor icke ogsaa læse Contrapartens Svar?

herm. Jo nock.

henr. (Læser) Hoybaarne Excellentz,
Høy op-liuste og Høyst Politiske Hr. Bormester.

Saa høyt som eders Forstand stiger over andres, saa høyt gaaer min Glæde over andris, nu jeg har hørt at I er bleven Bormester. Men det jeg kommer for, er H a t, Hat, t e, te, Hatte, m a g, mag, Hattemagerne giør mig Fortræd, og vil icke at jeg maa selge Stoffe og Strømper af Castor. Jeg forstaaer nock hvad de vil, de vil, de vil at mand icke skal bruge Castor til andet end til Hatte, men det er taabeligt, thi en Castor-Hat dend gaaer mand med under Armen, dend hvercken varmer eller nytter, og en Straae-hat var god nock dertil. Castor-Strømper og Klæder derimod er baade varme og bløde, bløde, bløde. = = = =

herm. Holt op, det er nock, denne har jo ret ogsaa.

henr. Men jeg veed jo, at de kand icke have Ret begge.

herm. Hvem har da Ret?

henr. Det maa vor Herre og Bormester viide.

herm. Dette er noget forbandet Tøy. Henrich kand dit dumme Beest icke siige mig hvem der har

har ret. Hvorfor skal jeg give din Hund Kost og Løn. Men hvad er der for en Allarm i Gangen.

Henr. De to Borgere ere i Haar sammen.

Herm. Gack ud og bed dem have Respect for Bormesters Huus.

Henr. Det er best Herre de slaaes, saa maaskee de bliver dis snarere gode Venner igien. Hillemen jeg troer de vil bryde ind, hør hvor de trommer paa Døren. Hvem bancker?

inden f. Jeg er fra en fremmed Resident som vilde tale med Bormesteren om noget vigtigt.

Henr. En fremmed Præsident vilde tale med Herren.

Herm. Bed ham komme igien om en halv Tiime, og siig, at der er to Hattemagere hos mig, som jeg maa expedere. Henrich, bed ogsaa Borgerne gaae hiem til i Morgen.

(Henrich gaaer ud og komer strax igien.)

Herm. Ach! Gud bedre mig arme Mand, jeg er saa fortumlet i mit Hoved, at jeg icke veed hvad jeg siger eller giør. En heel Bylt Forestillinger af Syndico. Hattemagernes Oldermand. Oldermandens Contrapart. Klagemaal i 20 Puncter, fremmed Præsident. Alt dette svermer mig i Hovedet, og jeg veed hverken Begyndelse eller Ende. Jeg var tilfreds det Borgemesterskab var Fanden i Vold. Henrich, vil du være Borgemester i mit Sted.

Henr. Skam der giør. (àparte.) Og ligesaa den det begier.

Herm. Kand du da icke hielpe mig Noget til rette, Henrich?

Det

Henr. Det er meere end jeg kand. Jeg er jo icke Borgemester.

Herm. Gid du var Bormester, Henrich! ja gid du var det. (reyser sig.) O, jeg arme Mand, hvor skal jeg hen, det var en u-lyckfalig Stund for mig da jeg blev Bormester. [river et Docum: i stycker.]

Henr. Hvad er det Herren river i stycker. Det er min Tro Oldermandens Klagemaal.

Herm. Saadant maae jeg gaae og giøre i Tancker, fordi du icke vilt hielpe mig. Din dumme Hund, see der, giør mine Sager klar for mig eller du skalt faa en Ulycke.
(Herman nøder Henrich at sætte sig ved Bordet.)

Henr. Her sidder jeg som en Høne i Blaar.

Herm. Er du icke snart ferdig endnu?

Henr. Jeg har endnu icke begynt ret for Alvor.

Herm. Saa faaer jeg selv i fære dermed igien. Af Veyen, og lad mig sidde igien, mig synes dog jeg har læst noget i den Politiske Nachtisch, som kunde komme mig tilpas. (Herman setter sig.)

Henr. (ad Spect.) Nu maae I være stille saa mange som I er, at I icke forstyrrer Bormesteren i sine Concepter.

Herm. Ja det er hvad det kand være, men det er icke saa tydelig, at jeg ret kand have Nytte deraf. Henrich!

Henr. Herr Bormester.

Herm. Hvem er det der giør den Allarm med at spatzere i den anden Stue.

henr. Det er Doctorn, som skal have Frøcken Engelcke.

Hvem?

herm. Hvem? min tilkommende Sviger-Søn?

henr. Just den samme, Doctorn I veed der er Author til den Politiske Nachtisch.

herm. Bed ham komme herind. (Henr. abit.)

herm. Hand kommer ret som hand var kaldet. Jeg veed hand kand best forklare sine egne Ord.

Scen. 4.

Herman. Antonius Henrich.

Ant. Jeg beder om Forladelse, om jeg har giort for stoor Allarm med min Spatzeren. Jeg gick og ventede efter min Kiæriste, saasom hun icke var tilstæde, men skal sidde oven paa Salen og bordyre.

henr. (àparte.) Bordyre, nu maae jeg lee, hun sidder saa sandelig og saaler et par Strømper.

herm. Det var icke for den Sag skyld, jeg har ladet eder kalde her ind. Men jeg sidder her og studerer lidet i eders Politiske Nachtisch, og der forefalder noget, som jeg gierne vilde have nærmere Forklaring over. Derfor længes jeg efter, at tale med eder.

Ant. Jeg er til Tieniste i alle Tilfælde, og skulde gierne forklare eder hver et Bogstav, som staar i denne Bog, men jeg bær Undseelse for at = = (seer sig omkring.)

herm. Kandskee I vil icke saa lige, at nogen skal høre derpaa. Det er og ret nock i sig selv mand bør icke heller giøre alle Folck lige kloge. Henrick, skier her ud paa Døren saa længe, her bliver icke en Discours som Du maa høre. (Henrich abit.)
See nu ere vi alleene, nu har I ingen at undsee jer for.

Jo

Ant. Jo vist har jeg det. I er selv en Mand af stoor Forstand, jeg maa icke bilde mig saa meget ind, at jeg vilde lære eder.

herm. Lader os sette disse Complimenter til Siide, og siger mig hvorledes dette skal forstaaes?

Ant. Det var en stoor Formastelse af mig om jeg giorde det.

herm. Gaaer dog icke saa mange Omveye, det er mig om Tiiden at giøre.

Ant. Det vil alt intet hielpe, jeg bær alt for stoor Respect for jer, end at jeg skulde have den Opinion om mig selv.

herm. Opinion mig hid, Opinion mig did, det er mig kuns om at giøre, at I vil sige mig, hvorledes dette skal forstaaes.

Ant. Det vilde være en Dristighed, som I aldrig kunde forlade mig.

herm. Hvilcken Snack. Jeg forlader eder den forud, er det saa nock?

Ant. I vil vide Forklaring over nogle Ord som I siger I finder i den Politiske Nachtisch og icke kand forstaae.

herm. Ja her staar de neden paa Siden.

Ant. Og den Forklaring vil I have at jeg skal giøre eder.

herm. Ja, og det jo før jo bedre.

Ant. I kand selv giøre den langt bedre end jeg.

herm. Ney jeg kand icke, det maae i troe.

Ant. Det er slet icke eders Alvor.

herm. Faae jeg skam, om det icke er mit fulde Alvor.

Ant. Vil I da icke fortryde derpaa?

herm Ney vist vil jeg icke, jeg maa blive gal over disse Complimenter.

Jeg

Ant. Jeg kand tæncke det er det, som I har sat Nota bene ved.

herm. Ja just det samme.

Ant. Ja det er heller icke saa let at forstaae, det tilstaaer jeg eder gierne, her skal særdeelis Ord til, at forklare hvad det betyder. Jeg veed icke om I har lært Architectur.

herm, Ney jeg har icke. Men hvad kommer Architectur herved?

Ant. Havde I forstaaet Architectur, saa havde jeg med et lidet Lignelse kundet forklare eder det saa tydelig, saa I kundet tage og føle derpaa, men nu maae jeg bruge en anden Methode. Seer I vel, det vil saa meget sige, som = = = som = = = ja som Architrave, forstaaer I vel?

herm. Ja Architrave.

Ant. Architrave, frisse & corniche.

herm. Architrave, frisse & corniche. Skam faae jeg om jeg veed hvad det vil sige.

Ant. Architrave, Frisse & corniche. Canalures. Balustrade. Nische, piedestal, capitel, colonna, toscana, ionica, dorica, corinthea, composita. Semetrie, frontispice. --

herm. Architrave, frisse & corniche, Canallier Fanden og hans Oldemoder, jeg bliver icke klog paa den Snack, om I prædickede for mig til i Morgen.

Ant. Saa kand jeg icke heller hielpe eder.

herm. Henrich!

Scen. 5.

Herman. Anton. Henrich.

Ja

Henr. Ja Herr Borgemester.

Herm. Hvem er det du snacker med der ude?

Henr. Det er vor tilkommende Fru Bormester, jeg recommenderer mig i hendis Gunst for i Veyen.

Herm. Bed hende komme her ind.

Henr. Ret gierne. (abit.)

Herm. Der sidder et got Hoved paa den Kone, hvem veed om hun icke kunde hielpe mig tilrette. Mand har vel hørt før at Konen har forrettet Mandens Bestilling. Jeg faaer at forsøge, om jeg maaskee kunde have Gavn af hende. Ja gid jeg det kunde, saa var jeg lykkelig.

Scen. 6.

Herman. Anton. Mad. Mandkier.

Herm. Min Hierte, I kommer i en lyksalig Stund for mig dersom I kand komme mig til Hielp. Jeg har faaet nogle forbandede Breve at drages med, vær saa god og læs lidt i dem, og sæt saa paa et stycke Papier, hvad eders Tancker bliver. See der er Stool, Bleck, Pen og Papier.

Md. M. Det er icke saa got for mig, jeg kand hverken læse eller skrive.

Herm. Hvor skal jeg arme Mand da hen?

Scen. 7.

Herman. Anton. Henrich. M. Mandk.

Henr. Her er Jacob von Lübeck ude og vil tale med Borgemester.

Herm. Lad ham komme ind, han tør maaskee vide Raad. Ja

Henr. Ja hand har een af Raadet med sig, som skal hedde Monsr. Syndicus. Skal jeg lade dem begge komme ind?

Md. M. Hvad andet, lad os icke forsee os saa stort og lade Syndicus afviises. (Henr. abit.)

Herm. Men jeg er sandelig icke i Stand at tale med ham.

Md. M. Det vil alt intet hielpe, du faaer dog at anstille dig frimodig min Hierte.

Herm. GUd Naade mig stackels Mand, jeg er ret i Klemme.

Scen. 8.

Herman. Anton. Henrich. M. Mandk. Jacob. Syndicus.

Jacob. Der har vi Manden I leeder efter, nu kand I tale med ham selv.

Synd. Med hvad Fornøyelse finder jeg eder her, min Herr Borgemester von Bremenfeldt. Men hvor har I forandret eder paa en Tiid af 2 Aar, det er icke som det var det samme Menniske.

Herm. Kand vel være.

Synd. Jeg leedte efter eder i eders Logemente, men denne gode Mand førte mig herhid.

Herm. I mit Logemente? Det forstaar jeg icke.

Synd. Giør jer kuns icke saa fremmed, vi veed alt af hvad Aarsag at I icke har vildet tage ind i eders eget Huus, ey heller gaae til Lands fra Dannemarck herhid.

Herm. Jeg har aldrig været i Dannemarck. Men det er ohngefehr et halv Aar siden, da kom jeg fra Bremen og satte mig ned her i Byen.

Jeg

Synd. Jeg mercker nock I vil endnu icke tilstaae Sandheden, men der kommer en Mand hand skal nock sige det.

Scen. 9.

Herman. Anton. Mad. M. Henrich. Jacob. Syndicus. Libertinus.

Libert. Jeg spurte hiemme i Logementet at Syndicus vilde tale med min Fetter, saa gick jeg strax efter, for at hendte dem ind, og følger dristig herind, eftersom jeg saae dem gaae foran.

Synd. Ja jeg leedte efter eders gode Fetter i Logementet, men jeg har funden ham her.

Libert. Har Syndicus da alt talt med ham, og er hand her?

Synd. Begynder kuns icke, at forblinde mine Øjen, her staar hand jo og taler med os.

Libert Hvem? min Fetter? og hvor der?

Synd. Der, om jer behager, værer ham kuns bekiendt.

Libert. Det er icke min Fetter.

Synd. Kand jeg forlade mig derpaa?

Libert. Gandske vist.

Synd. Jeg maae nock troe det; thi da jeg havde den Ære at komme i Raadet da var hand yngst Bormester, saa jeg ofte har seet ham. Men just i de samme Dage blev hand deputeret til Dannemarck, og som hand nu i 2 Aar icke har været hiemme, saa har jeg icke saa stoor Impression om ham, at jeg jo kunde tage feyl, men jeg har dog forestillet mig ham, af et gandske andet Væsen og Postyr, end denne som her giver sig ud for Bormester Bremenfeldt.

Libert. Gir denne Mand sig ud for Bormester Bremenfeldt, da er hand en Bedragere.

henr. I skal viide hvem I tal til. Det er den regierendes Bormester af Hamborg.

Libert. Er I og forsickret paa at det er sandt?

herm. Ja gid det var Løgn, der skulde ingen være gladere derved end jeg.

Libert. Min Herr Syndicus, jeg skal strax have den Ære at føre eder til min Fetter Bormester Herman von Bremenfeldt. Men med eders Tilladelse, saa lader os først examinere denne Sag.

Jacob. Kuns Ørene stiv. Jeg gad seet hvem der kand rocke jer.

Libert. Hvor kommer I til at give eder ud for Bormester?

Jacob. Det har hand brev paa.

Libert. Og at kalde eder Herm. von Bremenfeldt.

herm. Jeg har aldrig kaldet mig andet end Herman Bremen, men det har behaget Raadet at give mig dette Navn, læser hvad her staar, saa skal I see, jeg lyver icke. (leverer dem Brevet.)

Synd. Det er det Brev, som Raadet tilskrev eders gode Fetter, at hand dog vilde antage Bormesterskabet. Det maae være kommen i u-rette Hænder.

Libert. Der har vi Vildfarelsen.

Jacob. Skam faae den druckene Raadstuetienere, hand er Skyld i alt dette, jeg skal hen at give ham et Liv fuld af Hug. (abit.)

Herm. Saa er jeg da icke Bormester?

Libert. Ney vist icke, der er taget feyl i Navnet.

Herm. Da bliver der veltet en stoor Steen fra mit Hier-

Hierte. Jeg er glad ved denne Forandring, og jeg vil leve og døe Kandestøber med Æren.

Md. M. Hvad maa jeg spørge? Er I kuns Kandestøber, og jeg har friet til jer fordi I var Bormester. Da er jeg ærlig bedragen.

Libert. Jeg forsickrer eder min kiere Moder, at I allermindst bliver bedragen ved at faae eders Ligemand, nu kand I havé Gavn af eders Penge saa længe I lever, men var I kommen i en højere Stand, havde I maaskee i det første Aar sat dem til, og siden haft to bare Næver.

herm. Det er sandt hand siger. Lader det blive derved. I har Penge at sette mig i Stand med igien, saa vil jeg drive det Handverck som jeg har lært, og brænde alle mine Politiske Bøger, men først og sidst den Politische Nachtisch. I fortryder vel icke derpaa, Hr. Doctor.

Ant. Det er noget som icke anfegter mig, thi siden I har ladet af, at være Bormester, saa vil jeg og lade af, at være Doctor, og bekiende eder reent ud, at jeg er Antonius Hiulmandens Søn, og at jeg har givet mig ud for en Doctor Juris, siden I icke vilde give eders Daatter til en u-studeret Mand.

herm. Det er mig ret kiert, at jeg faaer det at viide, og nu skal I faae min Daatter eengang saa gierne som før. Der kommer baade hun og min Sviger-Moder ret tilpas.

Scen. 10.

Herman. Anton. Mad. M. Syndicus.
Libert. Henrich. Geske. Engelke.

Geske. Ney jeg lader mig slet icke fratrænge min Ret-

Rettighed, jeg vil have min Rang .hvor den falder.

Henr. Tar dog icke saa affted, for ingen Ting, der er slet ingen som disputerer eder Rangen meere, men I kand gierne faae jer Rang hvor den nu falder.

Geske. Har da min Søn Bormestern afgiort den post

Herm. Lad kun den første Stavelse være ude, og kalder mig slet og ret Mester som tilforn. Vi er kommen i anden Opliusning siden. Jeg er icke Bormester, men Kandestøber, og denne Mand er icke Doctor, men Bildhugger, og nu gir jeg ham vor Daatter Engelke, som hand har friet til.

Geske. Det er en besynderlig Forandring i en Hast. Den kand jeg icke forstaae mig paa.

Eng. Og jeg er u-sigelig fornøyet med dette Udfald.

Synd. Jeg for min Part vilde ønske at denne Hendelse maatte rygtes vidt og bredt, mueligt mangen een, som indbilder sig at være skicket til høye Forretninger, kunde speigle sig i denne **Politiske Kandestøber.**

Nosce
te
ipsum.

Efterskrift.

Som bekjendt ansaaes den Paullìske Bearbejdelse af Holbergs Politiske Kandestøber for tabt, efterat det sidste Exemplar af Bogen, af hvilket der havde vist sig Spor, et i det Deichmanske Bibliothek i Christiania, ogsaa var forsvundet, sandsynligvis under en af dette Bibliotheks forskjellige Flyttereiser. I 1860 erholdt imidlertid Universitetsbibliotheket i Christiania et Exemplar af Bogen efter den nys afdøde Stiftsoverretsassessor Henrik H. Horneman[1]) i Throndhjem, og det er dette, af hvilket der paa de foregaaende Blade er meddelt et i enhver Henseende med Originalen stemmende Aftryk.

Den Familie, til hvilken vor Forfatter hørte, havde omkring Begyndelsen af det 17de Aarh. indvandret fra Tydskland, hvor en Hans Paulli[2]) skal have været Borgermester i Schwerin, og hvor dennes Søn Henrik P. først levede som Prof. Med. ved Universitetet i Rostock, indtil han senere begav sig til Dan-

[1]) Om denne Mand og hans righoldige Bibliothek, af hvilket det Bedste blev skjænket det norske Universitetsbibliothek, se Illustreret Nyhedsblad, 1866, S. 29.

[2]) Schönau, Samling af Danske lærde Fruentimmer, II. S. 1435—40.

mark og fik Ansættelse som Livmedicus hos Frederik den Andens Enkedronning paa Nykjøbing Slot. Sønnen Simon P. (fød 1603) valgte Faderens Fag og blev før sin Død (i 1680) kgl. Livmedicus. Af dennes Sønner, der alle synes at have været hengivne til literære Sysler, og af hvilke en, Prof. Historiarum og Historiograf, senere Ministerresident i England Jacob Henrik P. i 1697 blev ophøjet i adelig Stand under Navnet Rosenschild, — gjorde især vor Helts Fader sig bemærket paa en Maade, der forklarer meget af den Forvirring, vi senere blive var hos Sønnen. Holger Paulli var født i Kjøbenhavn 1644, begyndte som simpel Skriver ved det ostindiske Compagni, men drev det snart til at blive en „rig og overdaadig" Kjøbmand. Nu grebes han af den Ide, at han selv var af jødisk Byrd og havde faaet den Mission at føre sine formentlige Landsmænd tilbage til Palæstina, for der at oprette et Rige, der skulde øve et Slags Principat over alle andre Stater, og i hvilket han selv naturligvis skulde være Konge. Han begav sig til Amsterdam og begyndte der at udgive en Række halvgale Skrifter, hvis Titler man kan finde hos Worm, og som forresten, underligt nok, synes at have vakt en hel literær og videnskabelig Polemik. Ikke tilfreds hermed begyndte han endog at „paanøde nogle Konger i Europa ved Breve disse galne Meeninger". hvorfor han blev sat i Forvaring i Daarekisten i Amsterdam. Herfra slap han imidlertid ud og vendte over Altona tilbage til Kjøbenhavn, hvor han døde i 1714 eller 1715[3]).

[3]) Den tydske Orientalist H. v. d. Hardt har herom udgivet et særeget Skrift Schediasma de novo in Belgio Judæorum rege Oligero Paulli multis editis monumentis claro. Halmstad. 1701.

Sønnen Joachim — eller som han senere ogsaa skrev sig, Jochum — Richard Paulli blev 1717 Secretair i Hofretten i Kjøbenhavn, hvorfra han 1729 avancerede til Toldinspecteur i samme By; 1730 fik han Titel af Kammerraad og udnævntes fire Aar efter til Justitssecretair og Archivarius i Rentekammeret. I 1747 tituleres han ogsaa „Brev-Kammerskriver" [4]). Han var gift med Henrica Catherina Aspak og døde omkring 1759. Disse tarvelige Data er alt, hvad man kjender af Mandens ydre Liv. J. C. Berg har i en haandskreven Note i Worms Lexicon opbevaret den Tradition, at han „var meget hengiven til Alchymien og undertiden betaget Forstandens rette Brug" [5]), Noget som ingenlunde modsiges af, hvad han har efterladt som Forfatter.

Efterat Paulli havde vendt den dramatiske Digtning Ryggen — hvorom mere siden — slog han sig paa det Opbyggelige og skrev sammen en anseelig Mængde Betragtninger, som han i Aarene 1734—37 med det for ham ret betegnende Motto „Mange Blade gjøre een heel Bog" samlede under Titelen:

„Den Hidindtil Styck- og Partviis udkommene Chrystopbyggelige Tiids-Fordriv, Nu udi alle sine afdelinger fuldkommeligen sluttet" etc. etc. O. u. T. „Christ-opbyggelig Tiids-Fordriv, bestaaende udi Allehaande baade verdslige Materier og aandelige Betragtninger, som, ved een med Fliid eenfoldig opfunden Historie, connecteret fremsættes. Kbh., Trykt udi Sl. Joach. Schmidtgens Bogtrykkerie ved Nicolai Kirke. Aar 1734." 442 S. 8°

[4]) I den kgl. Approbation paa Paullis nedenfor nævnte Notification.

[5]) Den samme Tradition anføres i Werlauffs Antegnelser S. 171.

Anden Part, 514 S. 8°, fulgte samme Aar, tredie Part, 483 S. 8°, 1735, og to Aar efter kunde han med det glade Motto „Af mange Blade er nu dog tilvejebragt saa stor en Bog" sende „Fjerde og Sidste Hoved-Afdeling" 204 S. 8° ud i Verden. I Fortalen hedder det, at „Bogen handler om en studeret, og i adskillige Ting forfaren Mand, om hvem fortælles, hvorledes hand Tiid efter anden baade selv er bleven overbeviist, saa og har funden Leilighed, at underrette andre om saadanne Ting, hvorved den sunde Evangeliske Lærdoms Sandhed bestyrkes, Vildfarelser afverges, og en Gud-tekkelig Christendoms-Øvelse indføres." Forresten er Bogen ingenlunde af en saa udelukkende religiøs Natur, som man af Titelen skulde tro. Her discurreres med en yderst trættende Vidtløftighed og i en, saavel hvad Form som Indhold angaaer, fast utrolig Confusion de omnibus rebus et nonnullis aliis. Endogsaa fra Forfatterens dramatiske Studier findes her Reminiscentser, saaledes i en øjensynlig fra Den Politiske Kandestøber hentet Skildring af et Collegium politicum. „Det Selskab, sagde Verten, kommer, med saadan een Allarm, hver Post-Dag sammen, saa maa jeg have Aviserne til deres Tieneste, - - Aldrig er der paa nogen Riigsdag bleven handlet om fleere Ting, end som i dette Lysthuus. Der settes Konger og Fyrster baade ind og af, uden at betænke, hvor liden eller slet ingen Myndighed de dertil have" osv.

Ligesom det christopbyggelige Tidsfordriv oprindelig var udkommet stykkeviis, saaledes vedblev Forfatteren, ogsaa efter at det var samlet til et Hele, at fordele det i mindre Doser. Kun en af disse er forresten kommen Udg. for Øje, en liden Bog betitlet:

„Anviisning Til Andagt Ved Ungdommens Confirmation Udi Deres Daabes Naade, osv. Kiøbenhavn 1736." 44 S. 12°.

Samtidig med Opbyggelsen drev Paulli ogsaa paa den nordiske Archæologi, idet han lod udgaae:

„Zuverlässiger Abriß Des Anno 1734 Bey Tundern gefundenen Güldenen Horns. Copenhagen. Gedruckt bei Ove Lynov Universit: Buchdr: wohnend auf der Wasserkunst". 10 S. Fol. og 3 Pl. Dedicationen er dateret Kjøbenhavn 23/12 1734. Af dette Opus udkom senere en dansk Udgave betitlet:

„Tilforladelig Tegning Paa det Anno 1734 Udi Jydland fundene Guld-Horn. Paa ny oplagt i det Danske Sprog og formeeret med et lidet Tillæg. Kiøbenhavn, Trykt hos Ove Lynov, Univ. Bogtrykker, boende paa Vandkonsten, og findes tilkiøbs i Sal. Boghandler Paulli Bog-Lade paa Børsen." 14 S. Fol. og 3 Pl.

Bogen indeholder en Sammenstilling af Forskjelliges Meninger om Hornets Indskrift samt „nogle Fabler, der ere tagene af een gammel Iislandsk Bog kaldet Eda, hvor de anføres i denne opdigtede Anledning, ligesom et Menniske maatte være kommen ind paa et Sted, hvor der var høy Viisdom at lære, og at han der havde hørt de Fabeler fortælle, hvilke udi bemelte Bog ere Colligerede - - saaledes verteret, som Etats-Raad og Præsident Peder Resen dem af det Iislandske paa Dansk oversadt, have beforedret til Trykken for 70 Aar siden."

Det Næste i Rækken af Paullis Arbejder er tvende Registre, nemlig:

„Første Afdeeling Af Et Alphabetisk Concordantz-Register Over Den Danske og Norske Lov, Paa de Tre Bogstaver A. B. C. Med tilhørende fornødne

Tegninger, samlet skreven og udarbeidet Af Jochum Richard Paulli; Kongl. Mayts. Cammer-Raad, Justitz-Secreterer og Kammer-Archivario. Kiøbenhavn, Aar 1738. Trykt med Kongl. Allernaadigste Privilegio paa Autors egen Bekostning." Sign. L. 2. 4° — samt:

„Fiiredobbelt Alphabetisk Register, Nemligen Tvende over Kirke-Ritualet og Tvende over den Nyeste Told-Rulle; osv. Saaledes samlet, i Orden bragt, og til Lyset befordret af Kongl. Majest. Cammer-Raad. J. R. Paulli osv. Kiøbenhavn, Trykket Anno 1744 med Kongl. Majest. allernaadigste Privilegio paa Autors egen Bekostning og findes hos Hannem til Kiøbs i Gotters-Gaden paa Hiørnet af Grønne-Gaden" osv. 335 S. 4°. Af denne Bog udkom allerede Aaret efter andet forbedrede Oplag, 369 S. 4°. Derpaa fulgte i 1747 en

„Notification om een af Hands Kongel. Majest. allernaadigst approberet Convention til Enkers Pension; hvilken allereede over Hundrede have underskrevet, og hvortil endnu hver Dag i Kiøbenhavn fleere antages, som sig hos Cammer-Raad Paulli derom melde, osv. Kiøbenhavn, Trykt hos Kongl. Univ. Bogtrykker Owe Lynow." 16 upag. S. 8°.

Endelig afsluttes denne ikke meget underholdende Liste med Paullis sidste Arbejde

„Een Haandfuld Af Konst- Natur- og Forstands-Merkværdigheder."

Andet Oplag, trykt udi Hans Kongl. Majestts. privilegerede Bogtrykkerie 1749, 32 upag. S. 8°, indeholder en Del Ruskomsnusk om „Den forunderlige Masque — Den forborgenene Skrift — Det geheime Fingersprog" osv.

De anførte Titler ville antagelig være tilstrækkelige til at karakterisere det Paullijke Forfatterskabs Art, og vi gaae derfor uden nogen nærmere Redegjørelse for Bøgernes Indhold, der kun vilde være en mindre passende Ødslen med Papir og Sværte, over til hans Virksomhed som dramatisk Forfatter, det Eneste, der har givet ham et, rigtignok temmelig ejendommeligt Krav paa at mindes.

Det var i Aaret 1723, at vor Helt aflagde den dramatiske Muse sit første Besøg med det samme Aar trykte Stykke

„Dend Seendis Blinde Een Comoedie Paa Tre Acter. Forestillet paa det Danske Theatro Anno 1723. Andre til Forlystelse. Kiøbenhavn, findes til kiøbs hos Hieronymus Christian Paulli Bog-handler sammesteds. Trykt i Povel Joh. Phœnix-bergs Bogtryckerie, i Closterstræde Aar 1723." 94 S. 12°.

Stykket synes at have vundet Bifald, eftersom det gjentagne Gange blev opført lige til Aaret 1768, Noget som vel finder sin Forklaring deri, at det indeholder en god Del af „de Ting, som fører nogen Synlighed med sig og giør et Theatrum levendis, saa det kand give nogen Opsigt"[6]), det vil sige Forklædninger og andre Gjøglerier, der her rigtignok ere lige umotiverede som unyttige, men som alligevel naturligvis have erobret Galleriet. Den Knude, der skal binde det Hele sammen, er temmelig løst knyttet og overhugges tilsidst paa en i æsthetisk Henseende noget plump Maade. Det elskende Par Dorimene og Elitandre kan ikke faa hinanden, da D.s Farbroder

[6]) „Kort Underviisning" osv. (Dansk Minerva, VI., S. 448.)

Orontes, der af sin i Krigen værende Broder, D.s Fader Victorinus, er overdraget det midlertidige Opsyn med den unge Dame, sætter sig imod Forbindelsen og derimod vil have hende gift med den rige Gothardus, der paa sin Side igjen elskes af Orontes's og Victorinus's noget aldrende Søster Mad. Bertrand. Stykkets trende Akter optages nu af Clitandres Forsøg paa med sin Tjener Mascarilles Hjælp at bortføre Dorimene fra den paapasselige Farbroders Hus. Forvirringen løses endelig derved, at Victorinus kommer hjem fra Krigen og strax giver sit Samtykke til de Elskendes Forbindelse, eftersom „det han agter høyest over alt, er allene Dyden, og han dermed finder Clitandre saa rigelig begavet, saa hand længe siden havde været værdig, at være hans Sviger-Søn." Gothardus „nægter icke, at have baaren Godhed for Mad. Bertrand, men det som staar ham for Hovedet, er, at han har loved sin Fader, paa dennes yderste, at tage dend riigeste hand kunde faae, og siden Dorimene har været ham tilbudden efter Mad. Bertrand, og hun har større Midler, saa vilde han icke gierne forringe sig." I det belejlige Øjeblik kommer der nu Bud om, at Madammen har vundet 100,000 Gylden i det Hollandske Lotteri, hvorpaa Gothardus skjænker hende sin Haand. Som Prøve paa Stilen vil det være tilstrækkeligt at anføre følgende Linjer, i hvilke Elskerinden strax i Stykkets Begyndelse skildrer sit Hjertes bespændte Tilstand: „Neppe hafde een sær Yndighed, som følger Eders Omgængelse, overtalt mig til at elske Eder, at jo een ubehaglig Indskydelse, som forestillede mig min nærværende Tilstand, ligesom giorde mig Kiæd af mig selv. Alle de Fortrædeligheder, som jeg saae for ud kunde møde os, siden vi har udvalt os dend Fornøyelse, at elske hver andre,

ansaae jeg som idel Torne, der følge dend behageligste Rose, og det er endnu deris Erindring, som nager og qvæler mig" osv.

Aaret efter udkom

„Jule-Stuen og Masqueraden. Et Skuespil paa 3 Acter Sammenskrevet Aar 1724. Andre til Forlystelse. Kiøbenhavn, Findes til kiøbs hos Hieronymus Christian Paulli Boghandler sammesteds. Trykt i Povel Joh. Phænixb. Bogtrykkeri, i Closterst. Aar 1724." 79 S. 12°.

Titelens Angivelse, at Stykket er sammenskrevet i 1724, kan forresten ikke være korrekt, da det maa være til Julen 1723 det oprindelig var bestemt. Allerede Fastelavns Mandag d. 28 Febr. 1724 opførtes nemlig Holbergs Maskerade og Julestue, med hvilket det var kommen i Kollision, for tredje Gang [7]). Angaaende de tvende Forfatteres Sammenstød heder det i Fortalen til det Paullifke Stykke: „Dette Skuespil er ingenlunde sammenskrevet, i dend Tancke, at det nogen Tiid skulde tryckes, men alleniste i største Hast forfattet, for at føye de Danske Acteurers Begiæring, som, ved dets Titul, ventede at sammenlocke een anseelig Forsamlig af Tilskuere. Siden, da det var forsømt at spilles i dend Tiid da Julen varede, forbrede jeg det tilbage, og vilde heller, at det aldrig skulde komme for Lyset, end at det skulde blive seet i Utiide; Jeg erholdte endelig min Begjæring, og tænckte, at lade det forblive derved. Imidlertiid fremkom, paa dend Danske Skueplads, tvende Stycker af een anden Auctor, det eene om Julestuen og det andet om Masqveraden, hvilcket har ført nogle, som vidste, at dette Stycke længe før hafde været fuldfærdiget, paa

[7]) Overskou, Den danske Skueplads, I. S. 117.

de Tancker, at Anledning til samme toe Stycker maatte være tagen af dette Stycke, der handler om begge Deele. Denne Mistancke siuntes mig best kunde betages, naar jeg loed dette Skuespil og blive bekiendt, paadet mand disbedre kunde overveye deres Forskjæl, og viide at tillegge hine dend Roes, som de fortienner." Som man heraf ser, afviser Paulli selv Tanken om et Plagiat fra Holbergs Side, og man kan ogsaa ved at sammenholde de tvende Stykker[8]) overbevise sig om, at Holberg, om han end under sit Arbeide maaske kan have stiftet et flygtigt Bekjendtskab med Paullis til Theateret indleverede Manuskript, dog neppe kan siges at have laant noget fra det. Havde Holberg virkelig, som man har udtrykt sig, „gjort Begyndelsen med at gjæste Paulli", vilde denne vistnok heller ikke have udtalt sig saa høfligt om Holberg, som Tilfældet er baade i Fortalen til Julestuen og Masqueraden og til den omstøbte Kandestøber. Thi af denne sidste er det klart, at det ikke paa nogen Maade har været i hans Tanke ved sin Omstøbning at saare Holberg, og selv efterat denne i sit Svar havde vist ham, hvor grundigt han i saa Henseende havde forregnet sig, har den godsjollede Paulli neppe stillet sig i noget Antagonistforhold til sin lykkeligere Medbejler. Dette bestyrkes endmere af et lidet Skrift, der tillægges vor Helt[9]), og som maa sættes til Tiden henved 1728; det er optrykt i Dansk Minerva, VI., S. 439—453, hvor Titelen angives saaledes:

„Kort Underviisning, hvorledis Comoedier med Nytte og Skiønsomhed kand sees, Forfattet til een

[8]) Af Paullis Stykke er et længere Uddrag meddeelt i Rahbeks Udgave af Holbergs udvalgte Skrifter, VI., S. 325—355.

[9]) Af Werlauff i hans Antegnelser, S. 342, samt i Nyt historisk Tidsskrift, VI., S. 367.

bereedelse for de Danske Skue-Spil, som nu igien oprettis, og i Anledning af dend Maade efter hvilken de forrige har været indrettede. Kiøbenhavn, trykt hos J. Phænixberg paa Ulfeldts Plads og findes hos hannem tilkiøbs."

Er dette lille Arbeide virkelig af Paulli, hvad som forresten neppe kan ansees for afgjort, da vilde det, saafremt han havde havt noget Plagiat af sin Julestue og Masquerade at bebreide Holberg, ikke være tænkelig andet, end at han, trods sin store Godmodighed, vilde have benyttet denne meget nærliggende Anledning til at give Holberg et lidet venskabeligt Tak for Sidst for dennes temmelig nærgaaende Brev i Anledning af den omstøbte Kandestøber. Men dette er ikke Tilfældet.

Holbergs Svar, som han sammen med Paullis Fortale til den omstøbte Kandestøber lod udgive under Titelen „Tvende splinder nye Breve, Som tiene til Den Politiske Kandestøbers Oplinsning. Selges tilligemed Hans Mickelsens Comoediers 1ste Tome For samme Priis, og kand heftes til samme Stykke," — lød saaledes:

„Min kiære gode
Monsieur!

DE Fejl og Skrøbeligheder, det menneskelige Kiøn og ethvert Menneske i sær er undergiven, ere fast utallige; nogle ere dog større, andre mindre. Den allersælsomste, som man neppe kand fatte Reede udi, er denne, at et Menneske tager sig tit for at belee udi andre just det, som er hans egen Hoved-Feyl. Monsieur agerer ved denne Kandestøbers Omstøbning saa fuldkommelig Herman von Bremens Person, saa at det skulde synes, at hans fornemste Øyemærke havde været at viise af sin Person, at Kandestøberens Cha-

racteer ikke nok er outrered, men at der virkelig findes de Folk, der vil reformere og omstøbe de Ting, hvorom de ikke have ringeste idée eller Videnskab, ey tagende i Agt, hvor fornøden det er, at de selv omstøbes først. Monsieur har nyelig, dreven af samme sælsomme Passion, taget sig for at omstøbe efter sin Façon Comœdier, som her udi nogle Aar er spilled med stor Applausu, og conseqventer hierteligen at belee sine Landsmænd, der har fundet saa stor Smag i de samme, leggende mig til Last, at jeg ikke har spurdt ham og andre deslige habile Mænd til Raads, førend jeg lod saadant komme for Folkes Øyen, ja formeenende, at, hvis det var skeet, det da havde kundet blevet til noget, og vore Originaler, om ikke opnaaet, saa dog nogenlunde efterlignet andre brave Mænds Skrifter. Herpaa, min kiære Monsieur! for at beviise, at jeres Erindringer ere vel grundede, og at I har Ret og Føye at tale med saadan Myndighed og Haardhed om mit Arbeyde, og at moqvere jer ikke alleene over tvende Rigers, men endogsaa omliggende Stæders slette Smag, har I taget jer for at giøre Prøve, først paa at omstøbe denne Kandestøber-Historie, som jer Nidkiærhed har behaget at ligne ved en gammel forslidt ubrugelig Kande, som af eder og andre deslige habile Mand bør kastes i en Form, for at giøre noget nyt og allamodisk deraf. Jeg nægter ikke, at jeg jo undsatte mig over saadan Fortale, og tænkte ved mig selv: Hvad ere dog vi Mennesker! her har vi udi et heelt Land gjort Væsen af Ting, hvis U-riimelighed en brav Mand nu kommer og legger os for Øyne! Men da jeg læste Fortalen igiennem paa nye, og blev vaer, at Author til denne Critiqve var den samme, som er Author til nogle andre her trykte Originaler, fik jeg strax min Aande

lidt igien, og kom gandske til rette, da jeg saae Begyndelsen af den første Act; Ja min Vrede blev forvandlet til Medlidenhed, længe før jeg kom til Enden af denne nye omstøbte Comœdie, hvorudi jeg saae et anseeligt Stykke hæslig defigurered, og, for at blive udi Lignelsen, et gammel vel forarbeydet Fad omstøbt til en rude massa og uformelig Klump, saa at det paa et Haar er gaaed ham i at reformere Comœdier, som den Politiske Kandestøber i at reformere Staten, hvis Exempel jeg haaber han ogsaa udi Catastrophen efterfølger, ved at opbrænde eller auctionere de Skrifter, hvis Læsning har forleedet ham til saadant, ligesom den Politiske Kandestøber giorde med sine Politiske Nachtischer eller Stockfisker, der bragte ham i de Griller, at Hamborg maatte nødvendig gaae i Grunde, hvis han ikke blev Borgemester. I kjender, Monsieur! min Skrive-Maade, og at jeg har et lidet Pund at komme Folk til at lee, naar jeg vil slaae mig løs; her gives mig den rigeste Materie, jeg min Liv-Tiid har haft til saadant. Tænk engang, hvor det vilde gaae eder, om jeg vilde giøre repressalier, om jeg vilde, som jeg efter saadan haanlig Provocation har Ret til, examinere hans Comœdier igien; thi om jeg vilde giøre det endogsaa med den, som han kalder sit allerbeste Stykke, **Den Seendis Blinde**, skulde han selv forundre sig over, hvordan han var kommen paa de Tanker at agere Comœdie-Skriver. Jeg vilde ønske, at jeg aldrig havde brugt nogen repressalier mod nogen af dem, der har angrebet mig tilforn, jeg vil herefter stræbe at overvinde den Passion, og derfor ikke hævne mig ved saadant Foretagende, men alleene denne gang, for at føre ham af Vilfarelse, viise af nogle Poster, hvor u-lykkelig han har været i at omstøbe dette Stykke.

Den 1ste Støbning er udi Begyndelsen, hvor her giøres et hysteron proteron, og det, som før var Fortale, bliver giort til Bagtale, efter hvilken Regel i Critiqven, kan ikke vides, vist nok er det, at Monsieur har ikke raadført sig med Aristoteles, som gav Regler i gamle Dage, ey heller l'Abbé d'Aubignac, som er Veyviiser udi vore Tider. Med Collegio Politico, til hvis Kundskab jeg efter Reglerne har banet Vey i den heele første Act, begynder Monsieur strax sin omstøbte Comœdie, og derved synes at imitere det, som de Hollandske Linie-Dantzere kalder Vertoeningen i deres Nachspil, hvor Tilskuerne blive forvirret ved at see eller høre noget, som de ingenlunde kand begribe hvad det skal være, førend de har seet Enden; eller visse tydske Romaner, der begynder undertiden saaledes: **Gewis! erwiederte der unglückselige Ritter** Philander, hvis Betydelse man ofte ikke faaer at vide, førend man kommer noget hen udi den 12te Bog af Romanen: da dog en Hoved-Regel udi Comœdier er, ikke at forestille noget, uden man tilforn har givet Tilskuerne en tilstrækkelig Kundskab derom, hvilket jeg nøye har i agt taget i denne og alle mine andre Comœdier. Dette store hysteron proteron heeder hos ham, Monsieur! en Reformation, som dog er tilstrækkelig uden Hielp at fordærve et Stykke alleene. Saaledes, det første Dækket trækkes op, sees en hoben Folk siddende ved et Bord, og een begynder Comœdien med disse Ord: **Det vil give sig paa neste Rigs-Dag**, uden at man veed, hvad det er for Folk og hvad de vil sige.

Den 2den Støbning bestaaer derudi, at von Bremens Kone Gedske bliver giort til hans Sviger-Moder, det er, af en myndig Kone, som har Part i hans ringe Stand saavelsom hans Høyhed, og derud-

over med fast større Virkning spiller sin rôle udi den Comœdie, end Manden selv, bliver en Svigerske, som hverken blir fattig eller riig, hverken høy eller nedrig ved hans Forandring, og som han derforuden kunde efter de fleeste Sviger-Sønners Exempel viise Døren, naar ham lystede. Og derved er den anden Hoved-Person i Comœdien totaliter ruinered, og det, som var meest naturligt og anseeligt, giort tvungen og unaturligt; imidlertid maa dette dog ogsaa heede en Reformation.

Den 3die Støbning bestaaer der udi, at af en enkelt Kiærlighed mellem Anthoni Hiulmager og Engelke blir giort en dobbelt, som ingen rapport har sammen, hvilket ogsaa er mod Reglerne, saasom en Comœdie derved giøres uforstaaelig, og betager Tilskuerne den Attachement, en ræt Comœdie bør holde dem til; thi dobbletter giør ligesaa slet Virkning i Comœdier, som god i Forkeering og cinq & neuf. For at forderve ogsaa denne Post giør Monsieur Forlovelse imellem Kandestøberen og en Børstenbinder-Enke; thi just de Ting, som Monsieur udi sine Comœdier holder for største Zirat, og beklager ikke at finde udi andre, nemlig dobbelte og tredobbelte Forlovelser, mangfoldige Varieteter, som ingen Overeensstemmelse har med Historien, Mængde af unyttige Personer, er just det, som forderver alting. Saaledes mærker jeg saavel udi denne som i hans andre Historier, at han uden Betænkning giør Folk døve, blinde, krogryggede, halte, det er, skiærer Øre, Næse og Fødder af dem, alleene for at faae Anledning til et jeu de theatre, eller til noget, som han kalder bon mot, skiønt de samme Personer ere ikke andet end meteora, som forsvinder saasnart man faaer dem at see, og intet giør til Comœdiens Udfald. Saa-

ledes bliver udi denne nye Comœdie en Mand forestillet døv, alleene for at give Anledning til et fattigt Indfald, at han skal høre Dotter for Doctor; paa den Maade, for at spare Papiir og Blæk, kunde man kuns lade nogle Harlequins komme ind og vrænge Munden, først paa een Maade, og sige: Dette betyder den første Act; siden paa en anden Maade, og sige: Dette betyder den anden Act. Udi de allerbeste Comœdier, Monsieur! skal I finde største Simplicitet i Historien. Et halv Qvintin bon sens giør bedre Virkning, end alle slige Optøger.

Den 4de Støbning bestaaer udi Tiden, at i Steden for den gamle Comœdie befatter efter Reglerne kun een Dag, saa kand man her imellem den 2den og 3die Act gaae hiem og sove bort det man har hørt udi de 2 første, og betænke sig paa, om man vil komme om Morgenen at høre Resten. Dette skal ogsaa heede en Reformation, hvor ved jeg har kun dette at erindre, at eftersom Author holder det for en Ziirlighed at forlænge Tiiden, havde han ikke giort ilde at give Comœdien Aar og Dags Tiid, saa kunde den i det ringeste blive spillet i Broleggerstredet, hvor saadant er paa høyeste Mode.

Den 5te Støbning er Scenens Forandring, at i steden for den i den rette Comœdie er efter Reglerne udi Kandestøberens Huus alleene, saa løber Monsieur fra en Gade til en anden, hvilket vel ogsaa skal heede en Forbedring.

Den 6te Støbning er, at i steden for i den rette Comœdie udi Collegio Politico stoyes og giøres en confus Bulder, lader Monsieur Posekiigeren og Børstenbinderen trække Kaarde, som jeg kand tænke skal være en Ziirat og Forbedring, skiønt de allerfornemste Folk udi Hamborg ingen Kaarde bærer.

Den 7de Støbning. Den gamle Comœdies rette Kierne og store Scopus, som i sær giør Stykket recommendabel, er, at Magistraten, som bliver advaret om denne Politiske Cabale, søger paa en eclatant skiønt lemfældig Maade at curere disse Haandverks-Folk, i det tvende af Raadet bilde Herman von Bremen ind, at han er bleven Borgemester; i den Sted lader Author det skee af en Hendelse eller Vildfarelse, hvorved heele Comœdien taber sin Styrke. Det heeder ogsaa at forbedre.

Den 8de Støbning. I steden for den anseelige Scene, hvorudi tvende Raads-Herrer agere Deputerede, giør Author Raadets Ambassadeur til en drukken Raadstue-Tiener, som kommer udi en Øll-Kroe, for at opleede en Mand, der er nyelig kommen, og at offerere ham Borgemesterskabet; med utalligt andet som jeg undseer mig ved at examinere ved denne Passage alleene, som imidlertiid skal være en Forbedring, thi jeg mærker, at Monsieur er meget forliebt i de slags Ambassader, efterdi han tilforn har brugt dem i sine andre Comœdier, om hvilke jeg forhen har lovet ham at jeg intet her vilde repetere.

Den 9de Støbning. Udfaldet eller denouement i den rette Historie har Monsieur ogsaa behaget gandske at fordærve. Styrken af den gamle Comœdies denouement er denne, at Kandestøberen af utallige vigtige Forretninger, som de vikle ham udi, saaledes omspændes og forvirres, at han af Fortvilelse vil hænge sig selv, og just, naar han er i denne Action, faaer Sandheden at viide. Alt det, som henhører til at giøre dette denouement anseeligt, har Monsieur udeladt, og i steden derfor lader han mod Enden Kandestøberen bemøye sig om at faae en Passage oplyst i den Politiske Nachtisch, ligesom han aldeeles

intet andet havde at bestille. Saaledes er og den Post forbedret.

Den 10de Støbning. I Steden for, at i den gamle Comœdie enhver Person beholder sin Characteer, saa har Monsieur, for at forbedre den, holdet for got, at ingen udi hans nye skulde svare til sin. Jeg vil for Korthedsskyld ikkun mælde om de 4re Hoved-Personer, nemlig Kandestøberen, Henrich, Sviger-Moderen og Børstenbinder-Enken. Kandestøberens Hoved-Passion er Høyhed, han venter hver Tiime for sine Meriter at blive Regent, og dog tager en Børstenbinder-Enke. Sviger-Moderen er i een Scene meget Borgerlig og taler lutter om Handverkets Fortsettelse; i en anden Scene er hun galnere end Sviger-Sønnen, og vil have sin Dotter til Doctorinde. Henrich kand udi een Scene ikke stave; i en anden Scene har han af Kandestøberens Bøger læst sig en stor Hoben Stats-Maximer til. Børstenbinder-Enken, som falder ned af Maanen midt udi Comœdien med en Tønde Guld Gyldens Midler, er opblæst, og vil endelig være Frue, saa at hun heller burte heede Mad. Rangkiær end Mad. Mandkiær, beqvemmer sig i Slutningen uden Betænkning at tage Kandestøberen, som hun oven i Kiøbet seer at være bleven til Nar og Fabel over den heele Bye. Men jeg kand tænke, at det er en ringe Ting at soutenere en lumpen Characteer; Thi jeg mærker, at Monsieur ikke har holdt det Umagen værdt i nogen af hans Comœdier.

At forbedre saaledes en Comœdie, Monsieur! og derved tænke at forestille den med større Virkning for skiønsomme Tilskuere, er jo ligesom at skiære Næsen og Øren af en ung Frier, og siige: Saaledes maa I være skabt, min Ven! om I tænker til at

giøre nogen Lykke ved Giftermaal. I havde derfor ikke giort ilde, om I havde givet denne nye omstøbte Comœdie saadan Titul: **Tredie Edition af den Politiske Kandestøber, mærkelig forverret**; og i steden for Devisen sat: **Mig selv til Forlystelse.** Tænk ikke, Monsieur! at jeg har taget mig for at examinere hans nye omstøbte Comœdie, jeg har, min Troe, hverken Tiid, Villie eller humeur dertil; jeg har kuns eengang læset den løslig igiennem, og da faldt mig dette strax i Øynene, hvoraf jeg alleene en liden Deel her har antegnet. Skulde jeg examinere Samtalerne med videre, da fik han meere at see, som jeg nu forsætlig skaaner ham for. Tænk heller ikke, at jeg skriver dette Brev for at hævne mig over hans Insulte, eller for at hindre, at Folk, der har haft fordeelagtige Tanker om min Skrive-Maade, skal herefter lade dem falde; Nei, Monsieur! det er blot og alleene for at føre jer selv af Vildfarelse, at I maa lære at kiende jer selv, og ikke foragte andre, eller bebreide dem udi offentlig Tryk, at de ikke vil bruge jeres Hielp udi Ting, hvortil I ingen Naturalier har. I har derforuden aldrig viist mig ebers Comœdier eller begiært nogen Conference af mig; Thi hvis I det havde giort, havde jeg sagt jer min oprigtige Meening, at I maatte forsøge at giøre dem gandske om igien, og hvis det ikke kunde hielpe, da at lade den slags Lyst reent fare. I kand, Monsieur! i andre Ting være en brav, fornuftig og habil Mand, og informere mig i hundrede Ting, som jeg ikke forstaaer; øv jeres Pund derudi, og jeg skal aldrig betage jer den Roes, som I fortienner. I bliver ikke lastet af nogen, fordi I ikke kand skrive Comœdier, ligesom det ikke kan legges en brav Mand til Last, at hans Been ikke ere vel disponerede til at dantze, men bliver allerførst

beleed, naar han kaster paa Nakken ad andre, hvis Dantz behager Folk, og inviterer en heel By at komme sammen for at see ham selv dantze, da han dog ikke forstaaer at gjøre et Pas. Har I skreven det af Animositet, da har I Synd deraf; jeg har jo aldeeles intet ont giort jer. Er det af Misundelse, saa har I jo aldeeles intet at misunde mig. Jeg har diverteret Byen ved adskillige Skrifter udi mange Materier, men jeg har ikke vundet andet end et svagt Legeme derved, saa vi gandske intet har at trætte om. Jeg er for længe siden kied deraf, og vil gierne herefter overlade andre det Haandværk, ønskende at de maatte blive Lykkeligere end jeg udi alle Ting.